ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXIII — Број 507
Субота, 16. септембар 1961.

20 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

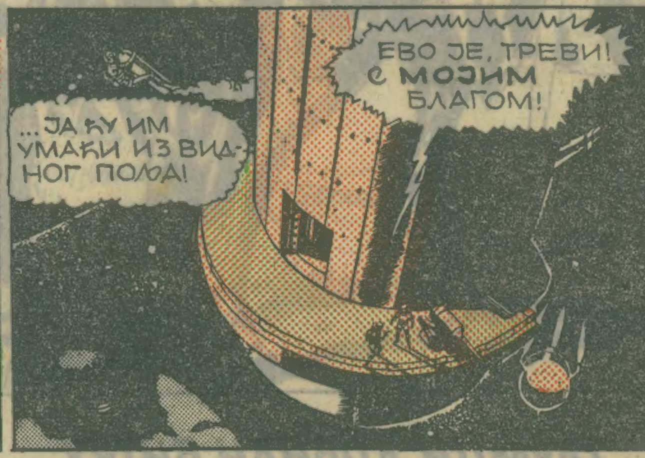

КРОЗ ВЕКОВЕ

ОЗБИЉНА СТВАР

У средњем веку, у време витезова, трубадура и размажених дворских дама, наклоност и љубав манифестовани су понекад на начин који нимало није одговарао суштини осећања. Хроничари су тако забележили да је славни трубадур Улрих од Лихтенштајна, да би доказао дами свог срца наклоност, одсекао себи све прсте на рукама.

ДИЈАМАНТ КАО ЛЕК

Римски писац и природњак. Плиније помиње шест врста дијаманата, од којих је највише цењен онај који је долазио из Индије. Антички народи ценили су дијаманте због магичне моћи коју су му приписивали: веровали су да делује против отрова и лечи од душевних болести схизофреније.

ОПОМЕНА ПОДМИТЉИВЦИМА

Пуних 600 година испред Алказара, у шпанском граду Севиљи, висиле су лобање двојице судија који су били погубљени због примања мита. Лоба-

ње, опомена подмитљивцима, уклоњене су тек почетком овог века.

ФАНТАСТИЧНО ПАМЋЕЊЕ

Познати еглески историчар Томас Меколи (1800—1859), веома је лако учио и имао је фантастично памћење: био му је довољан један поглед да разуме садржину читаве странице, а кад би прочитао неко поглавље могао га је дословно поновити. Једном је Меколи за опкладу за свага једну ноћ научио напамет читав Милтонов еп „Изгубљени рај".

»ЦРНА ВЕНЕРА«

После фестивала у Бејруту, који је одржан пре извесног времена, међу немачким уметничким светом много се говорило и дискутовало о Виланду Вагнеру, унуку славног Рихарда Вагнера, који је по њиховом мишљењу можда направио грубу грешку узимајући америчку црну певачицу Грес Бембри да тумачи Венеру у Вагнеровој опери „Танхојзер“.

Наравно, поводом овога стигао је велики број протестних писама режисеру, па чак и неке претње. Али. Виланд Вагнер је остао одлучан. Он сматра да боја коже нема никакве везе у оваквим приликама, већ да главну улогу игра глас. Затим додаје, да ни сам Рихард Вагнер вероватно није замишљао да ће његова Венера бити црне пути, као што ни Верди није захтевао да његов Отело буде црнац, већ белац. Ни сам Пучини није захтевао да улоту „Мадам Бетерфлај“ пева Јапанка, али се вероватно не би наљутио да је чак и она певала.

Сви они који су протестовали занемели би, да су у Бејруту чули изванредан мецосопран Грес Бембри, која је уз песму изражавала и велику глуму и осећајност.

Америчка певачица Грес Бембри добиће суму од преко милион швајцарских франака после закључења уговора с једним америчким импресарием. „Црна Венера“ је ангажована да пева у Канади и САД за наредних пет година.

Грес Бембри је доживела велику славу, иако се то можда не свиђа расистима.

Грес Бембри у улози Венере у Вагнеровој опери „Танхојзер“ на недавном фестивалу у Бејруту. После тога је гостовала у Европи у Градској опери у Базелу, чија је она данас чланица

ДОЛАЗАК ТАРТАРЕНА ТАРАСКОНЦА

Сваке године у Тараскону, у Јужној Француској, прославља се дан убијања немани која је пустошила цео тај крај. Исти дан је изабран за „долазак“ у родни крај Тартарена Тарасконца, познатог Додеовог јунака.

На челу поворке налази се неман начињена од картона, а затим долази Тартарен Тарасконац са својим пријатељима из романа: оружаром Костекалдом, апотекаром Безукетом, мајором Бравидом и другима. Зачудо како је Тартарен сачувао своју „младост и виталност“.

Познато је да је Тартарен „рођен 1872 године“ из пера великог француског писца Алфонса Додеа. Тартарена нису радо прихватили становници Тараскона, мада су доцније били поносни његовом свежином и хумором.

Право име Тартарена било је Барбарен, често име у овој области. Истина, и један Додеов пријатељ звао се Барбарен. Међутим, између Додеа и његовог пријатеља избила је свађа око лепе Беатрисе и срећни ривал је остао Барбарен. Можда је то била само мала пишчева освета, што је овај свог главног јунака назвао Барбарен. Због тога су Додеу претили и Барбарен и његова породица. Петнаест година после овог догађаја оба пријатеља су се измирила и Доде је решио да Барбарена претвори у Тартарена.

Сваке године Тараскон дочекује Тартарена. Праћен свим личностима из романа он улази у свој родни крај и свет га одушевљено поздравља

Прави див

Дејвид Шпенглер је члан школског кошаркашког клуба у Монкосу у Колораду. На његова, буквално широка плећа ослања се цео тим, а противник пред њим узмиче. Никакво чудо није што Дејвид Шпенглер представља страх и трепет — он је већ сада, у својој 14. години висок 2,12 метра, а тежак је 137 килограма.

НЕ СМЕТА НИ 114 ГОД.

Петра Паскал, из шпанског места Падрон, недавно је прославила свој 114. рођендан. И поред толиких година она је не само бодра, већ успешно обавља и послове: још држи продавницу хлеба и пецива.

СИТНО АЛИ ЗАНИМЉИВО

Слонови зоолошког врта у Балтимору, САД, убудуће ће добијати по пола килограма дувана дневно. Наравно да га дебелокошци неће пушити, већ жвакати. Према мишљењу стручњака жвакање дувана им умирује нерве.

★

Јапански сликари сматрају веома корисним да у току своје каријере промене име више пута. Они то правдају тиме да не би тако остали целог живота робови једног стила.

★

У Јапану су пуштени у продају сунцобрани испод којих се могу слушати разне емисије: у дршци се налази минијатурни транзистор.

★

Индонезија је једна од области са највише вулканског земљишта на свету: има више од 300 вулкана од којих су 57 активни. Чувени вулкан Кракатау је нешто пре 100 година оставио 36.000 људских жртава.

★

Према једној недавној статистици од 2.381.500 становника Париза 1.176.420 нема воду у кућама.

★

Око милион и двеста хиљада микроба налазе се на једној мушици.

★

Јужноамерички кондор може да узлети више него иједна птица. Сматра се да може да се вине и до 7.000 метара изнад мора.

★

Арабљани, становници Сабана, у Јемену, једног од великих центара за производњу индига имају „плаву кожу“. Већ вековима, чланови овог племена боје своја одела на тај начин што их потапају у јак раствор индига, облаче их пре него што су сува и измажу целу кожу индигом да би се „заштитили“ од болести.

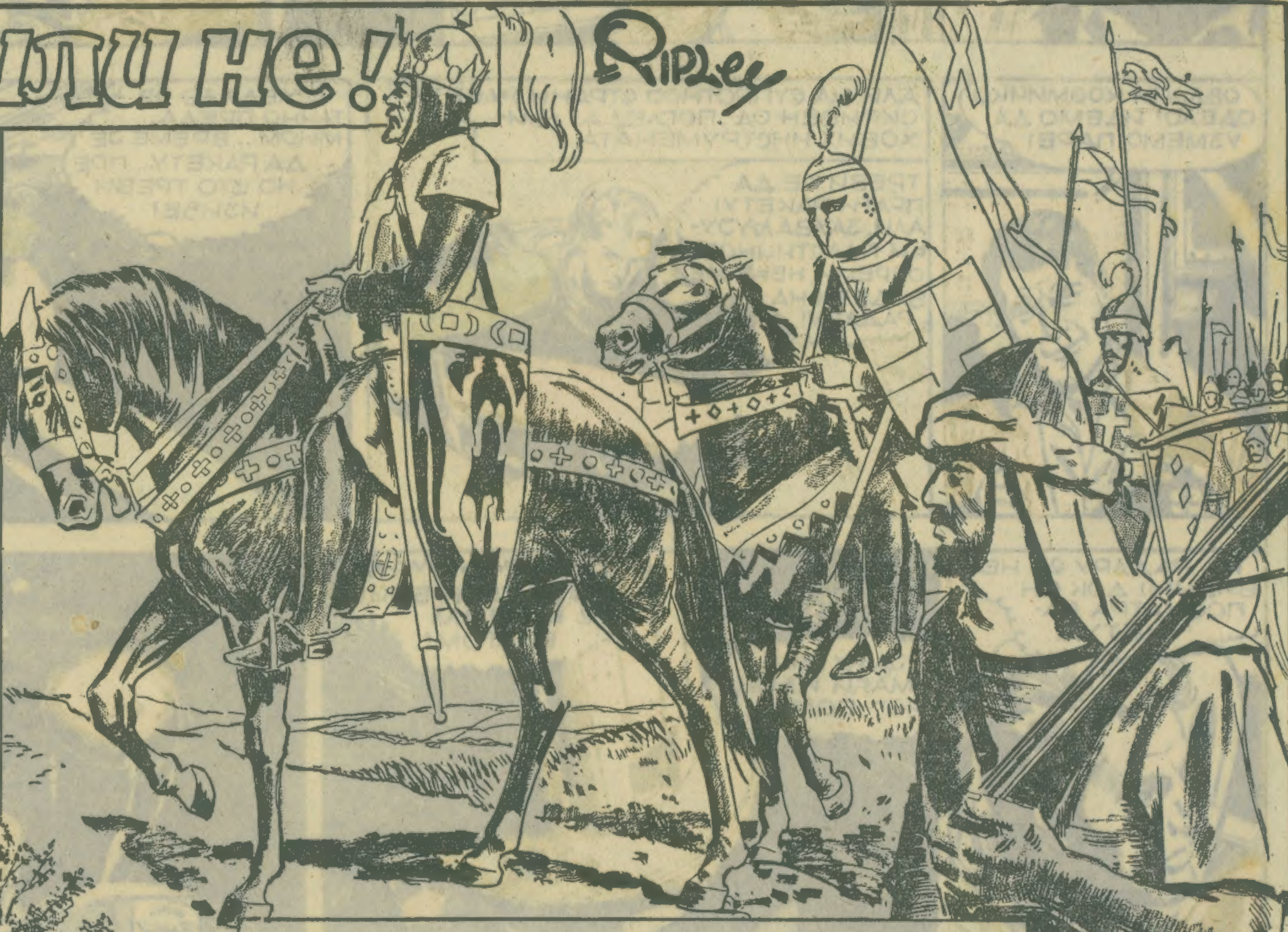

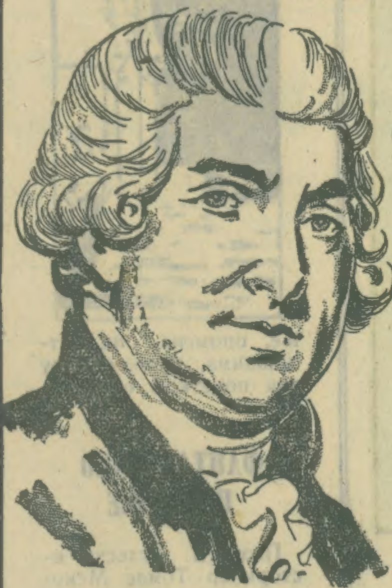

НОМАДИ СА СЕВЕРА

Волт Дизни употребио је дело „Номади са севера“, које је написао познати писац Џемс Оливер Кервуд, за један леп филм у коме главне улоге играју један млади пас,

безмало штене, и једно мече. Филм је снимљен у колору у долини Кананаскис, у пределима канадских Стеновитих планина. На слици се виде Ники и његов пријатељ, носиоци главних улога.

ЧУДАН РЕКОРДЕР

Американац Топервајн, бивши карикатуриста, поставио је 1907 године чудан рекорд, за који се прича да још није оборен. Он је гађао на 72.500 бачених покретних мета. Све

их је погодио осим девет. Просечно је правио преко хиљаду хитаца на сат. У периоду од десет дана пуцао је 68,5 сати.

ХАВАЈИ

Хаваји су у ствари 20 острва која се налазе у средњем делу Тихог океана. Од тога је свега осам насељено. Мауна Лоа је највећи активни

вулкан на свету и налази се на самом острву Хаваји.

Становништво острва Хаваји броји око 600.000 душа. Од тога су свега три одсто чисти Хавајци. Становника који

су пореклом из Јапана има 38 одсто, Европљана и Американаца има око 20 одсто, Филипинаца 13 одсто и Кинеза 7 одсто. Остатак представља становништво које је настало мешавином разних народа.

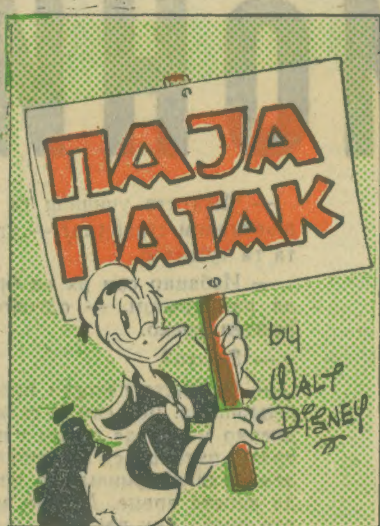

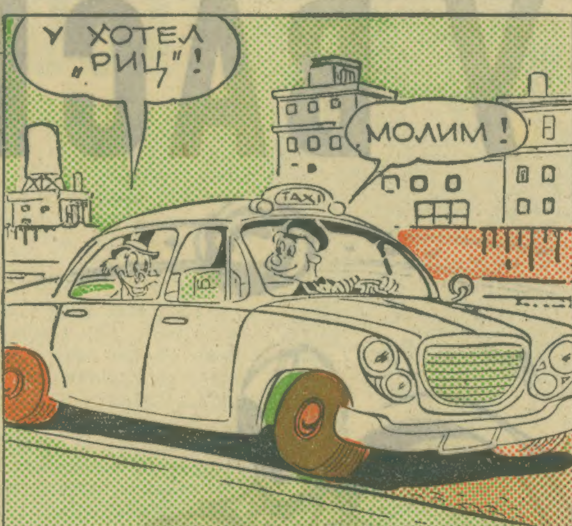

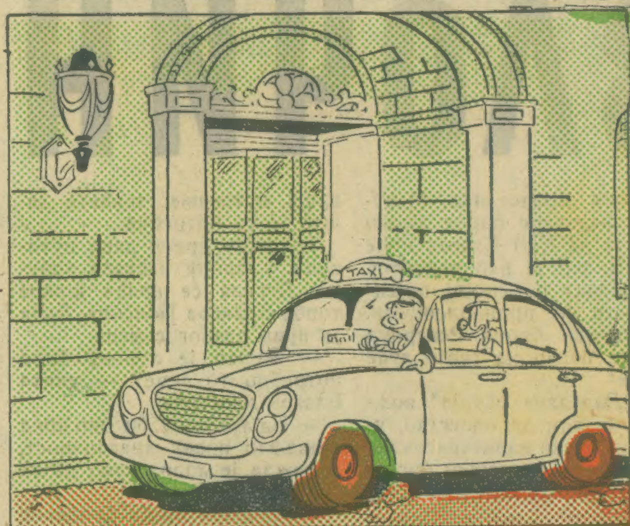

Весели ракуни

Ракун (Procyn lotar) је врста малог медведа. Живи у Северној Америци, храни се рибама, рибљим и птичијим јајима. Крзно му је на цени.

Слично домаћој мачки, мајка-ракун преноси своје младунче са угроженог места (као се види на слици), све док не буде способно да се само стара о себи.

Ракуни су иначе веома занимљиве животиње. Обично се крећу у групама и често се понашају као прави циркузанери. На другој слици се види група ракуна како стоје на обали неке реке, а њихова кловновска поза изазвала је разумљиву пажњу посматрача-фотоаматера који их је фотографисао.

Све због ситнине

Штедионице и други новчани заводи за штедњу у Вестфалији у Западној Немачкој позвали су мале штедише да поразбијају своје глинене и гипсане прасиће у којима сакупљају ситан новац да би га пустили у оптицај, јер се у последње време осетила на тржишту у њему велика нестаташица.

Сезона је почела

Сезона лова на китове је почела. Може се сматрати да је ове године постигнут рекорд, јер у лову на китове учествују Норвешка, Совјетски Савез, Велика Британија, Холандија и Јапан са 21 експедицијом. Норвешка је заступљена са највише експедиција — седам.

ЗЛОЧИН У ВАСИОНИ

Фантастична прича о путовању у васиону и трику који узбуђује људе и омогућава успешан васионски лет.

Нови председник Међузвезданог бироа желео је да Кејт Еласон пође бродом, јер је као репортер био познат по својој објективности и проницљивости. Председник бироа Рексроуд истресе пепео из своје луле и рече:

— „Звездана ревија“ вољна је да вам да одсуство, уколико сте ви заинтересовани за путовање на нашем броду.

— Зашто ме нисте позвали на прво путовање са Велбором I? — упита Еласон.

— Волео бих да сте се ви укрцали, али је тако испало — одговори директор.

Пре пет година Велбор I је са око хиљаду породица кренуо на свој први лет на планету Антеон. На циљ је стигло само око 500 породица. По повратку на Земљу чланови посаде су о догађајима који су се збили на путу дали конфузну слику. Из ње се није могла извући права истина. Управа бироа закључила је да је уз пут на броду дошло до побуне у којој се капетан брода Сешенс није могао снаћи.

— Васионски простор утиче на људску психу на један посебан начин рече Фипс, секретар бироа. — Ми смо успели да савладамо проблем лета малих група у васиону, али кад се ради о већој групи контрола је знатно тежа. Потребно је више пажње и добро познавање људске психе, јер су људи принуђени да недељама и месецима живе у ограниченом простору. Овим бродом ће командовати најбољи капетан за интерпланетарне летове Харли Бресон. Надамо се да се на путу неће ништа догодити. Али, ако се догоди, хтели бисмо, драги Еласоне, да о свему добијемо исцрпан и непристрасан извештај, који ћете по повратку предати нама.

Велбор II имао је за циљ такође планету Антеон. Тамо је требало да искрца око 3 хиљаде лица са товаром, а онда би се вратио натраг. Брод је личио на мали град. Поред удобних станова имао је трпезарије, затим просторије за забаву, базен за пливање, библиотеку и игралиште за фудбал и тенис. Све је учињено да живот на броду буде што удобнији и забавнији.

Капетан се обрати новинару Еласону и рече:

— Да бих вам олакшао посао на броду, хтео бих да вам скренем пажњу на једну ствар. Наиме, желео бих да на целом овом путу останете само посматрач и ништа више. Сем тога, по повратку не може бити никаквих репортажа у штампи.

— Не разумем... Зашто идем... Изгледа ми...

— Знам да то сада не можете разумети, али кад се заврши путовање, знаћете зашто је то потребно.

Тридесет првог дана путовања у броду настаде узбуна. Десила се крађа кожне торбе Кервера Џонсона. Била је пуна разног семена.

— Зашто је лопову било потребно то семе? — упита Еласон капетана.

— На Антеону би оно представљало праву драгоценост, а можда је лопов хтео да га уништи.

У следећем броју бродског билтена појавио се чланак Кервера Џонсона у коме је позивао да му се врати семе. Нашироко је описивао важност семена за живот целе колоније на Антеону.

Четрдесет четвртог дана пријавио се један сведок и изјавио да је видео неког човека како са црном торбом излази из Џонсоновог стана.

Следећи број билтена објавио је вест да је лопов веома висок и да је на лицу имао црвену маску.

— Ако је ово истина — рече капетан Еласону, — онда је крађа дело неког психопата. Али ко зна...

Сутрадан из једног ходника у трећем кварту на броду чуо се женски врисак, а затим позивање у помоћ. Кад су доцније привели капетану Џејн Феилрајт, жену једног метеоролога, испричала је плачући, како ју је напао неки непознати човек. Према њеном опису напасник је био висок и сувоњав и на лицу је носио црвену маску.

Шездесет првог дана у бродској болници нађен је један мртав болесник. У близини болнице у току ноћи примећена је једна прилика са маском на лицу.

Овог пута капетан Бренсон није оклевао. Одмах је преко радија одржао кратак говор у коме је обавестио путнике о извршеном злочину. Затим их је обавестио да ће се извршити детаљан претрес чланова посаде, пошто се злочин одиграо у близини кварта у коме је становала посада. Сутрадан је у сали владало огромно узбуђење. Шта ће се десити ако се овако даље настави? Ко је тај злочинац? Шта треба учинити да се спрече његова недела?

— Мој посао није да се мешам у ствари путника — рекао је капетан, али ми је дужност да пазим да се кривац не налази међу мојим људима. У том смислу предузео сам све мере. Брод је са свих страна окружен зидовима кроз које се не може побећи. Претражите сваки кутић, па ћете, ваљда, наићи на неки траг. Злочинац је ту на броду. Потребно је само прстом у њега упрети.

На предлог једног путника образован је одбор за безбедност путника у који је ушао по један представник из сваког кварта. Претрес није

донео никакве резултате; нигде трага црвеној маски, ни торби са семеном или новцем. Исте резултате дала је и капетанова акција међу посадом брода.

Све је људе ухватила грозничава жеља да се уђе у траг тајанственом злочинцу.

Седамдесет деветог дана у току ноћи Барбару Стоунмен пробуди неки необичан шум. Кад се подигла, у соби је на свој ужас угледала човека са црвеном маском. Њени узвици пробудили су суседе који су потрчали из својих соба у ходник. Неки од њих угледали су прилику како замаче иза угла. Потрчали су за њом. Из соба су се појавили и други путници. Узбунио се цео брод, трчало се и викало на све стране, али се у општем метежу бегунцу изгуби сваки траг. Сутрадан одбор за безбедност затражи од капетана оружје.

— Ви сте полудели! — узвикну капетан.

— Морамо да образујемо полицију, потребни су нам електрични пиштољи... Да смо имали револвере, досад бисмо га већ ухватили.

— А ја бих на својој савести имао још једно убиство — рече капетан.

— А онда нам дајте револвере којим ћемо моћи само да га ошамутимо, али не да убијемо.

Капетан најзад нареди да им се издају револвери. Од тог дана у ходницима су стражарила 24 полицајца. Међу путницима наступи извесно олакшање.

— Нека се сад појави црвена маска — говорили су неки, па ће видети шта је чека...

Као да је хтела да пркоси овом изазивању, црвена маска се поново врати. Сто првог дана виђена је у једном ходнику четвртог кварта. Неки Емил Фис успео је да за њим испали неколико хитаца, али га ниједан не обори. Злочинац се и даље појављивао, на њега су пуцали, али га нико није погодио.

Међутим, сто седамдесетог дана дође до узбуне. Злочинац се на неки начин дочепао електричног револвера и у другом кварту извршио велику пљачку. Продревши у неколико соба, хицима револвера омамио је људе које је затекао на спавању, а онда покупио све драгоцености остављајући за собом страшан неред.

Еласон је саслушао неколико жртава и забележио све појединости. Испоставило се да међу опљачканим стварима једва да је била нека од веће вредности. То су углавном биле разне успомене, породичне фотографије и предмети од личне вредности.

Међу путницима завладало је мишљење да је у питању лудак.

Одмах после овога наређено је да се у свако доба дана станови држе закључани. Повећан је број полицајаца, а од капетана је затражено више електричних револвера.

Најзад, двеста првог дана, полицајцу Терилу Плејсару успело је да хицем из револвера ошамути црвену маску. Злочинац је одмах спроведен у велику салу где му је скинута маска. Међу присутницима завладала је тишина. Нико га није познавао.

Новинар Еласон је најпре помислио да се злочинац пре поласка кришом увукао у брод, али се онда сети да је његово лице већ једном видео. Убрзо се појави капетан и када је угледао ухваћеног злочинца, намршти се. У њему је познао једног члана посаде. Звао се Карел Критен и радио је као телефониста у бродској централи.

— Добро, Критен — обрати му се срдито капетан. — Имаш ли шта да кажеш у своју одбрану?

— Идите дођавола сви... И ви, и посада и путници, — рече Критен хладно и презриво.

Суђење је почело 220. дана и трајало 20 дана. У току суђења лако се назрела пресуда. Кривац није покушао ништа да би своја недела пред судом и очима публике ублажио. Напротив, понашао се хладно и дрско.

— Шта сте учинили са опљачканим стварима? — упита га тужилац.

— Избацио сам их из брода падобраном, — одговори Критен дрско.

— Зашто?

— Из чисте пакости према лењивцима. Док сам ја свакодневно морао да радим у централи, путници су се само излежавали и измишљали чиме да скрате време. Да сам могао дигао бих вас све у ваздух...

Пресуда је била кратка: смрт!

Двеста седамдесетог дана рано ујутру Карел Критен је стрељан из шест електричних револвера. Затим су његово тело помоћу падобрана избацили из брода.

Још је требало само један дан да брод уђе у орбиту планете Антеон, кад капетан позва новинара Еласона и представи му „злочинца“ чијем је стрељању присуствовало све људство на броду.

— Како сте? — поздрави га Критен смејући се.

— Нисам толико изненађен како ви мислите — рече Еласон. Дуго времена сам размишљао и претпостављао тако нешто, а то се може видети из мојих бележака.

У разговор се умеша капетан и рече:

— Ви сте изгледа, сувише добар посматрач. Свеједно. Морате признати да је Критен добро одиграо своју улогу. За њу га је припремио један познати стручњак за контрашпијунажу.

— Изванредно сте обавили свој посао Критене, рече Еласон.

— Не бих могао рећи да ми је цела та игра била много пријатна, али ме теши мисао да сам спасао многе животе. — рече „злочинац“ Критен. — По уверењу међузвезданог бироа беспосленост и досада били су главни узроци крвопролића и побуне на Велбору I. Људи окупљени на скученом простору склони су да увеличавају и најмањи догађај и да га узму као повод за међусобне расправе и трвења. Мој задатак је био да њихову раздражљивост и мржњу привучем на себе и да им живот на броду испуним узбуђењима и отргнем их из опасне учмалости.

Капетан се насмеши и додаде:

— Ваши подвизи учинили су да им време прође брже. Сваког дана имали су о чему да причају и коментаришу. А ви сте, Еласоне, цело време у својој бележници пратили збивања на броду и међузвездани биро имаће исцрпан извештај о свему. Пошто је, како видите, ствар успела, мислим да ће се на следећим путовањима примењивати исти или сличан трик.

— Вероватно вас интересује како смо успели да инсценирамо стрељање, рече Критен.

— Наравно...

— Једноставно, револвери су пре употребе испражњени.

А кожна торба Кервера Џонсона?

— Вратићемо му је кад се буде искрцао на Антеон, а исто тако и друге „украдене“ ствари. Уз сваки опљачкани предмет прикачен је картон са именом сопственика. Наравно о свему овоме нећемо говорити путницима. Капетан Бренсон ће рећи да су ствари нађене негде на броду и да је све истина што се догодило.

— А шта је са оним покушајем напада на жену?

Критен се гласно насмеја:

— Својом лажи само нам је ишла на руку. Вероватно је желела да и она буде на неки начин предмет сензације, па је целу ствар измислила. Мора да се и сама изненадила кад је лекар на њеном телу пронашао трагове насиља. Лекар је то, наравно, учинио по капетановом упутству.

— А убиство у болници?

— Човек је умро природном смрћу, а све оно друго у вези с тим било је удешено да изгледа да је убијен из користољубља.

Капетан додаде:

— Тако су колонисти све дубље увлачени у игру док их она није сасвим апсорбовала. Видели су злочинца и тамо где га није било, измишљали су недела која није починио и грозничаво организовали хајку против њега.

— Сваки пут када бисмо осетили да на броду почиње да бива досадно, ја бих ступио у акцију и поново оживео интересовање публике за игру — рече Критен. Срећом, за то време нико није био озлеђен, а и ја сам на крају остао читав и жив.

Бренсон на крају додаде:

— А сад, Еласоне, надам се да разумете зашто нећете моћи да напишете репортажу за новине на Земљи. Колонисти никад не смеју сазнати праву истину о овим збивањима, јер ће бити још сличних транспорта.

— А ја ћу бити поново убица, ухватиће ме и осудити на смрт — додаде Критен.

СРЕЋНИ РИБОЛОВАЦ

На слици је један срећан риболовац из Минесоте, САД. Он је успео да кроз просечену рупу на залеђеном језеру Белог Медведа извуче заиста ретку ловину. Пошто је температура зими веома ниска, извучена риба се брзо замрзла и риболовац је лако носи кући на рамену.

ВОЈНИК БУДУЋНОСТИ

Чутурица која пречишћава воду — Шлем са радио-станицом — Тканина која неутралише микробе — Комбинезон без шавова — Униформа са 28 џепова

Каква треба да изгледа савремена војничка опрема, колико може бити тешка, од каквог материјала је треба правити и чему све мора да служи — то су само нека питања о којима се данас често дискутује у страној војној литератури.

Једни кажу: ако се читава војничка опрема подели у три групе, онда би у прву свакако дошла муниција, чија тежина може да износи до десет килограма; у другу групу уврштује се — алат, гас-маска, чутурица и храна, што све износи око шест килограма и у трећу би дошла сва остала опрема, чија се тежина процењује на девет килограма. Укупно, дакле, 25!

Други кажу: нипошто толика тежина! Војник мора да је што лакши и комотнији. Треба да се растерети свега што му није неопходно за борбу, па предлажу да лична опрема војника, заједно са униформом, нипошто не пређе десет килограма. Поред тога она се више не може носити на стари начин — у ранцу — већ у специјалним футролама закаченим на упртачу, на леђима војника.

Ко је у праву? На ово питање није једноставно одговорити. Може се рећи само толико да је у свим савременим војскама изражена тенденција да се опрема што више олакша, како би војник ступио у борбу одморнији. Али докле се у том растерећивању може ићи — то је за дискусију. Јер ако је неки део опреме сувишан за време борбе, он му итекако добро дође после ње, за време одмора. Зато се данас и не настоји толико на томе да се поједини делови опреме одбаце, већ да се израђују од што лакшег материјала. Тако је већ израђена порција од два дела за два јела, која је истовремено и чутурица. А тежина им је десетак пута мања од оних ранијих. Сем тога, тврди се, има и таквих чутурица — од полиетилена — које саме могу пречишћавати воду, а слану претворити у питку. Израђен је „универзални шлем“ не само за пешаке већ и за возаче моторних возила па и падобранце — за једну трећину лакши од „класичног шлема“. У неке од тих шлемова смешта се и минијатурна радио-станица, која добија енергију од сунчеве светлости!

Униформа задаје стручњацима највише бриге. Није у питању само њена тежина, већ и други чиниоци о којима се мора водити рачуна да би савремена униформа потпуно одговарала свим захтевима времена. Пре свега она би морала да заштити војника од ударног и топлотног дејства атомске експлозије, па чак и од радијације. Неки војни стручњаци сматрају да би се, подесним избором тканина, могла израдити униформа која би била у стању да прилично умањи светлосно, топлотно, па и радиоактивно дејство. Ако би се униформа шила од материјала чија би површина била „идеално глатка“, спречило би се таложење радиоактивних честица на њему а тиме и њихово продирање у организам војника. А то би, кажу они даље, олакшало деконтаминацију.

Други, пак, тврде да се могу израдити и такве униформе — од специјално обрађене тканине — које би биле у стању да неутралишу дејство микроба, односно да спрече продирање бојних отрова у организам!

Али, све су то само појединачни, институтски пројекти и предвиђања, који ни издалека нису нашли ширу примену. Највероватније због великих материјалних издатака. Али то не значи да се у догледној будућности и то неће остварити.

Једно је, ипак, већ тачно: у неким страним армијама израђена је заштитна одећа од неке нарочите врсте синтетичког материјала, који уопште не пропушта ваздух, а у стању је, тврде стручњаци, да у приличној мери неутралише нека дејства атомског оружја. Та одећа се састоји од врло меког, еластичног шлема и једног комбинезона тако рећи без шавова. Спајање делова извршено је помоћу високофреквентног заваривања! Мана ове одеће је свакако што не пропушта ваздух — али то је отклоњено на тај начин што се специјалним путем убацује унутра 100 — 200 литара ваздуха у минуту и организам може нормално да „дише“ и ради. Уколико се одело споља загади радиоактивним материјама, оне се могу спрати обичним тушем.

Сем тога, они који брину о војничкој униформи труде се да она буде удобна а разуме се, и лака. Врло често се наилази на предлоге да униформе имају велики број џепова, чак и 28. Кажу: у тим џеповима може да се смести велика количина муниције, па и сви неопходни делови опреме, тако да војнику и не треба ранац. Џепови су тако распоређени да је оптерећење равномерно па га војник скоро и не осећа. Други пак сматрају да је то непрактично, јер велики број џепова, нарочито пуних, ипак смета покретима војника, па предлажу да се то замени неком врстом „оквира“ у који би се сва опрема сместила и носила на леђима.

На овоме се сигурно неће стати. Тражиће се још прикладније и — савременије решење.

ДВАНАЕСТ ЈЕЗИКА

Њујоршки „Тајмс“ је недавно објавио списак дванаест језика који се највише говоре на свету.

На челу листе се налази кинески језик којим говори 460 милиона људи. Други по броју лица која се њиме служе јесте енглески којим говори 250 милиона лица. На трећем месту је урду (хиндустански) са 160 милиона лица. Четврти је шпански којим се служи 140 милиона људи. За њим долази руски као матерњи језик 130 милиона лица. Немачким говори сто милиона, јапанским 95 милиона и арапским 80 милиона лица. Језиком бенгали служи се 75 милиона као и португалским. Колону дванаест светских језика завршавају француски са 65 милиона и италијански којим говори 55 милиона људи.

WALT DISNEY НИКИ-ПАС ДИВЉИНЕ

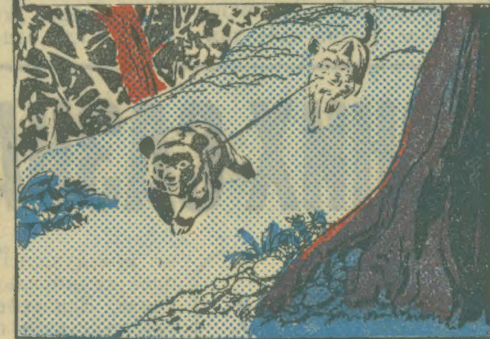

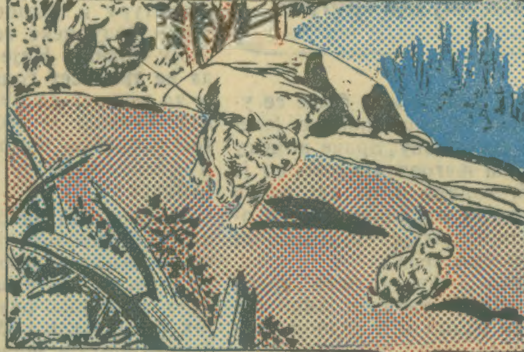

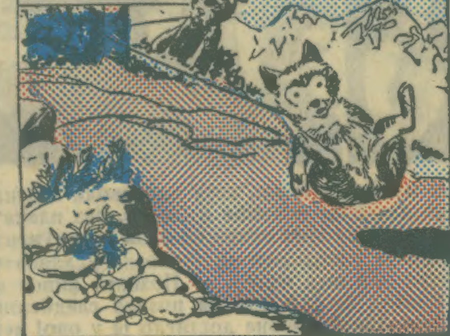

НОВИ КАБЛ У ПАЦИФИКУ

Између Јапана и Сједињених Држава полаже се нови подморски телефонски кабл у водама Пацифика. Када ова веза буде успостављена уместо садашњих осам обављаће се у исто време 120 телефонских разговора. Трошкови овог високофреквентног поморског кабла ће стајати 80 милиона долара, а радови ће бити окончани у 1964. години.

●

ПРОМЕНИЛИ ОДЛУКУ

Британска влада је повукла своју одлуку да у току ове године пусти у оптицај новац направљен од пластичне масе, пошто су многи изнели мишљење да свет овакав новац неће озбиљно схватити. У исто време је објављено да ће до краја године влада дефинитивно одговорити и да ли ће усвојити децимални систем новчаних јединица.

●

ЗАБРАЊЕНО ДЕЦИ

У Енглеској ће, ако предлог потврди Конгрес за безбедност саобраћаја, бити забрањено деци испод 11 година да возе бицикле. Проучиће се на овом Конгресу и питање да ли деца млађа од пет година смеју без пратње да прелазе улицу.

Друштво за смањење саобраћајних несрећа предузело је ове мере јер су у Великој Британији у прошлој години у саобраћајним несрећама настрадала 42 детета млађа од једанаест година, а 730 их је теже повређено.

У ЛАГУНАМА ДАХОМЕЈА

„Коњић“ на пучини

Дахомејски рибар пресипа рибу из лонца којим је ухватио

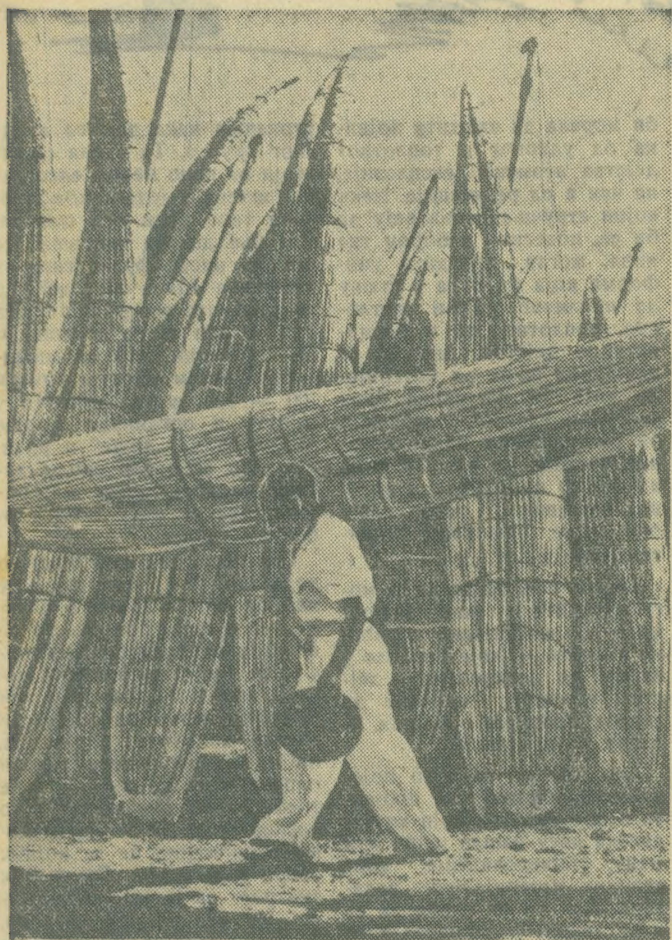

Ово је лука „коњића“. Овако су поређани кад не плове

Шта би рекли наши рибари који се често после дугог рибарења на Сави и Дунаву врате са веома мршавим уловом, када би чули како у лагунама Дахомеја, у Африци, рибари хватају рибу рукама, ћуповима, ведрицама и чиме год стигну, кад немају довољно мрежа.

Лагуне Дахомеја богате су рибом тако да је рибари захватају лопатама и пребацују у своје чамце. Да би у томе успели, Дахомејци прво поставе шибље у виду преграда, па риба која се искупила нема куда да прође. Специјално увежбани рибари тачно знају време када риба јатомице плови у лагуне. Тада се рибари, заправо читава велика насеља, распореде у чамцима на широком простору па почну да забадају пруће гњурајући у воду лагуне.

Када је ограда готова тада преузимају посао други рибари. Они роне у воду и појављују се из ње држећи у рукама ћупове, сита и ведрице у којима се налази риба. Пошто је изручен улов у чамац, они поново роне и хватају.

Уловљену рибу Дахомејци одмах суше. Веома воле димљену рибу, а сушнице где се дими риба старе су колико и сам Дахомеј.

Рибарски „коњчићи“

На другом крају света у селу Хуанчаку, које лежи на обали Пацифика, а удаљено је око 500 километара од града Лиме, такође постоје рибари који полазе у риболов на чудним чамцима.

Хуанчако је једно у низу рибарских села у овом крају. Живот мештана је врло скучен. Цело село има један једини бунар, а вода из њега служи за пиће, кување и прање. Рибе су веома јевтине, а риболов је главни извор прихода.

Оно што привлачи пажњу туриста и путника у овоме крају то су чамци који су прављени од рогозине. Слични чамци постојали су на језеру Титикака а Индијанци су их употребљавали до 1900 године. Данас их више нема.

Становници села Хуанчако називају чамце „кабалитос“ што значи коњчић. Ови чамци немају унутрашњи простор у који рибар може да седне. Потпуно су округли и њих рибари узјашу. По томе су и добили назив „кабалитос“. Индијанци из Хуанчака су способни рибари. Помоћу дугих весала слободно исплове на својим „коњчићима“ на пучину где бацају мреже.

ПРЕТЕШКИ АЛМАНАХ

„Дебрет“ је алманах британске аристократије. Прва таква књига штампана је 1781. године, а најновије издање појавило се недавно. Са својих 3757 страна, књига је тешка осам фунти и садржи 150.000 имена Британаца „плаве“ крви. Садашњи издавач и главни уредник овог Алманаха С. Ф. Џ. Хенкинсон је шести по реду који из године у годину контролише родослов енглеског племства. Само 14 аристократа могу да докажу да су потомци Виљема Освајача. Ванбрачној деци племића нема места у „Дебрету“, а личности старије од 105 година, уколико место боравка не може да им се утврди, отписују се као мртве.

НЕОБИЧНИ ЗВУЦИ СА ИСТОКА

Нема народа који не познаје музику. Музика је исто као и обичаји; други народ — друга музика. Што се једном народу допада, то се другом чини „смешно“ или „неразумљиво“. Привидно монотона музика са истока изгледа Европејцу једнолична само зато што је он другачије музички васпитан. Музикални тонски систем европске музике поседује много јасније контрасте Међутим, оријенталцу, чије је уво навикло на финоћу оријенталне музике, не чини се ова музика ни мало једноличном. Он чује много више, него ми у извођењу те музике. Разумевање западњачке музике, чини му доста тешкоћа.

Вероватно је први музички инструмент био бубањ. То је можда пањ на ком се „свирало“ помоћу камена или коске.

Тежња јапанске културе за финим и бизарним, створила је „Замизо гитару“, која је

Јапанци дувају у фине трубице које су направљене од животињског рога. У стара времена Јапанци су такве рогове носили да би у датом моменту могли да славе богове.

Полинежанин са острва Самоа дува у велику шкољку. Гласови који излазе из овог инструмента не служе за забаву него за сигнализирање. Ипак, и ови сигнали имају музикални ритам.

главни инструмент јапанске музике.

Малајци са Балиа употребљавају за пратњу уз своје одсечне плесове инструменат који личи на ксилофон.

У Кореји развила се музика звона. Вера Корејаца сматра звук звона као знак обожавања богова.

Типични индијски оркестар су мали бубњеви који се зову „табиа“, а гудачки инструменти „сарангус“. Индијска народна музика је врло компликована. Једна песма може да траје тако дуго као западњачка симфонија.

Малајски оркестар носи име „гамелан“. Инструменти који се ударају рукама и производе тонове као бубњеви зову се „чанг чанг“. Звук ових инструмената је веома звонак, захваљујући основи која је направљена од нарочитог дрвета. Други инструмент личи на ксилофон. Музиком са ових инструмената прате се лепе националне игре, које су познате по својој оригиналној лепоти на целом свету.

Код западних народа музика је врло разнолична. Неки воле Баха, а неки џез... неки и једно и друго.

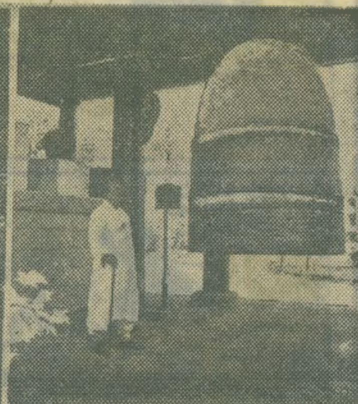

Западњачком уху изгледа музика, коју производи Јаванац на овој комбинацији између виолине и бањоа, без плана и дрхтава. Међутим, музичар који свира на овом инструменту са две струне, који је направљен од ебановине, слоноваче и пергамента, тачно зна шта свира. — Познато џиновско звоно у Сеулу, Кореја, својим звуком позива следбенике будизма на молитву. Ливење звона достигло је у овој земљи висок квалитет. Корејски ливци звона могу да се такмиче у овом послу са својим друговима из Европе.

КОРИСТ ОД БЕСКОРИСНИХ САЗНАЊА

Научници наилазе на чињенице бачене у бунар знања. Без овог бунара основних знања не би се могао остварити научни прогрес

Данас безброј непознатих људи раде у хиљадама научних лабораторија, испитујући чињенице о свету у коме живимо, а које су тренутно без практичне користи. Понекад дознамо о неком открићу које нам се чини толико бесмислено да се просто питамо зар је уопште могућно да неко на томе губи време.

„Ненасити“ у потрази за чињеницама, научници залазе у дубоке тајне, а истовремено настављају рад на основним, коренитим испитивањима која су наследили.

Један научник је казао: „Научници који се баве основним испитивањима, наилазе на чињенице бачене у бунар знања. Без овог бунара основних знања не би се могао остварити научни прогрес“.

Неки промућурни таксишофер казао је говорећи једном приликом о значају првих испитивања: „Потребно је ужасно много времена и много људи који раде на безброј ситница. А онда се појави један који може од тога да створи нешто крупно“.

Научника Валеруса Кордуса занимале су све врсте течности. Године 1540. открио је једну течност која га је опијала, чинила дремљивим кад год је са њом радио. И други људи су се заинтересовали и почели да испитују исту течност. Касније, 1818. године, и Михаел Фарадеј радио је на њој. Али он је после испитивања направио само белешку о експерименту и заборавио на то. Још касније, један млади Американац др Вилијем Мортон 16. октобра 1846. године у операционој сали Главне болнице у Масачусетсу где је радио, ставио је маску на лице пацијента кануо неколико капи и пажљиво посматрао како се пацијент успављује. Хирург, Џон Колинс Ворен узео је скалпел и отклонио тумор са пацијентовог врата. Течност је била етер. Тада је обављена прва безболна хируршка интервенција.

Виљем Крукс, енглески научник, био је такође предузимљив. Направио је стаклену цев у којој је произвео неку жућкасто-зеленкасту светлост. Немачки научник Рентген желео је да сазна нешто више о тој светлости. Прегледао је научну литературу која је у оно време почела нагло да се развија, зашао дубље у проблеме и боље се упознао са овом помало језивом светлошћу. Зраке који су добили његово име открио је 1895. године и на тај начин обогатио медицину јер се одонда испитује унутрашњост човековог тела.

Тако рећи у исто време француски научник Анри Бекерел радио је у једном подруму са неким рудама које су пуштале зраке. Кад их је покрио фотографским негативом приметио је да је свега једна од њих активирала негатив. Био је то уранијум. Међутим једна млада Пољкиња, која је постала француски држављанин, није застала тамо где је Бекерел стао. Храбро је кренула даље и — открила радијум. Била је то Марија Кири.

Крајем 19 столећа на америчком универзитету Џон Хопкинс, млади хемичар Ајра Ремзен проучавао је молекуларне структуре. У току рада дошао је до неког белог праха. Ту је и стао јер га прах није занимао, већ само молекуларна структура. И опет се појављује други научник. Заинтересовао се за тај прах који познајемо као сахарин.

Ремзен је међутим наставио да проучава молекуларну структуру и једног дана оставио боцу неке течности на своју полицу. Није ни сањао да ће тридесет година касније та течност да му спасе живот. Течност је била phenolsulfonphtalein помоћу које се и данас испитују оштећења бубрега.

Један млади чиновник швајцарског Бироа за патенте интересовао се за проблеме света и често, чак и за време обеда, записивао резултате својих размишљања. Млади Алберт Ајнштајн запањио је научни свет 1905 године објављивањем своје „Теорије релативитета“ која је скренула пут модерне науке и убрзала кораке ка атомској ери.

Разни научници су много времена радили на проучавањима која на први поглед нису имала никакву примену. Па ипак сва велика открића сачињена су од детаља на изглед безначајних. Можда и у овом тренутку неко негде ради на нечему засад неважном, што ће доцније допринети да се оконча борба против рака, или оствари пут на Марс или можда да се до крајности расветле питања у вези с постанком живота на земљи.

МАЛО СМЕХА

БЕЗ РЕЧИ

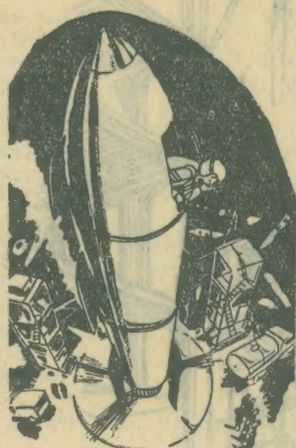

— АЛИ... ПРЕДОМИСЛИО САМ СЕ

ДОВИТЉИВИ ТОРЕАДОР

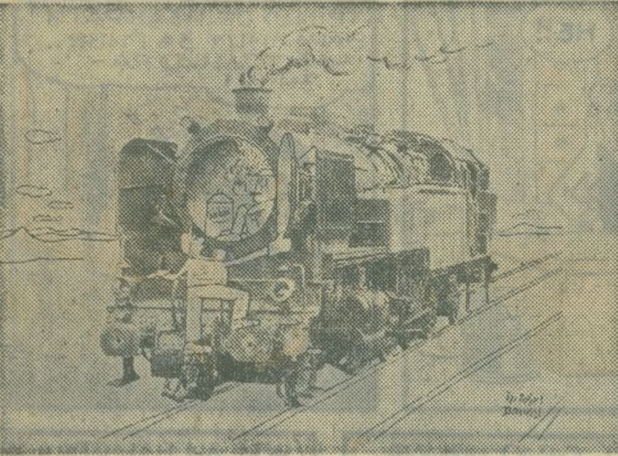

— ПУШИ БРЖЕ ЈОШ НЕ КРЕЋЕ

— ОН ЈЕ ОДЛИЧАН ПАС ЧУВАР

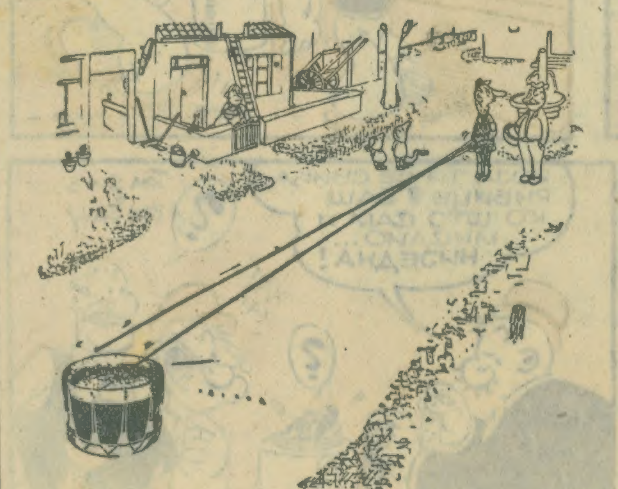

— ЈА НЕ ПОДНОСИМ БУКУ

ЂАЧКА ПОБУНА У СТАРОМ БЕОГРАДУ

Није то било нимало ни згодно ни лепо кад је добош по ћошковима старе вароши београдске ударао и посвуда објављивао: да се ђацима гимназија и лицеја ништа више не даје на кредит... То наређење, како се касније видело, произвољно је дао један практикант Управитељства вароши, и није много мислио какву ће то узбуну изазвати у ђачкој средини. И они млађи ђаци из гимназије, и они старији из Лицеја, а било је то маја месеца 1842. године, били су огорчени. Напустили су своје клупе, а то значи и школу, претећи да се никад у њих више неће да врате, ако им се не поврати част и поверење.

Углавном, све су то била деца сиромашних родитеља, која су, учећи школе у Београду, и врло бедно у њему животарила. С нешто мало новаца, што су добијала од куће, заједно с храном коју су им доносили њихови домаћи, нередовно, они су се смештали по најбеднијим куђерцима тадашњег Београда.

Углавном, све су то била деца сиромашних родитеља, која су, учећи школе у Београду, врло бедно у њему животарила.

Уз пратњу пандура

— Мајстор Веселин већ месецима дави; и за моје паре годину дана сем пасуља и качамака ништа окусио нисам — изјавио је пред ректором Лицеја Константином Бранковићем „вторе године философије слушатељ" Милован Аксентијевић. А од случаја овог Милована у ствари је и почела ђачка побуна, коју можемо сасвим лепо да пратимо из сачуваних списа и из ђачких изјава.

Миловану је дозлогрдило да живи код фурунџије Веселина. Једног дана скупио је оно мало своје сиротиње и сишао у Дорћол да се настани код једног свог земљака, где му је изгледало да ће боље поживети. Али мајстор Веселин није био тог мишљења. Уговори између станодаваца и ђака „под киријом" склапали су се на годину дана.

Милован је прекинуо тај уговор, а мајстор Веселин сматрао је да је тиме врло оштећен, јер не само да је требало да добије још новаца, него је Милован тражио да му се врати и један део од онога што је дао за стан и храну. Миловану се придружио и повећи број гимназијалаца и лицејаца, који су се око њега окупљали, спремни да га бране и од мајстора Веселина, и „од свих других". Међутим, једног дана мајстор Веселин, уз пратњу пандура, већ касно увече, упао је у кућу, где је Милован становао „у гаћама га оданде извукао, издеветао, погрдне речи говорио и у кућу своју одвукао, с тиме да тамо живи како је речено".

И ми смо људи...

Сутрадан, рано ујутру, глас о томе пронео се кроз целу варош београдску. На јутарњим часовима, и у гимназији, у Лицеју посебно, осетило се „волненије" (узбуђеност), па потом „лупање ногама и рукама" кад су професори улазили у „слишатељнице".

На те узбудљиве часове у Лицеју био је позван и његов ректор Константин Бранковић, али није могао да умири слушатеље. Потом су и „слушатељи Лицеума и гимназијални разреди највиши (пети и шести разред) на сокаке изишли, старијих наредбе не поштујући, силну вику надајући и говорећи:

— „И ми смо људи, Коста, Коста!"

Попечитељство внутрашњих дела и Просвешченија било је одмах о томе обавештено и наредило „да са свим пандурима у вароши своју службу вршећи ђаке у школе њихове сатерају".

Међутим, то баш није било тако лако. Ђаци су се испред пандура разбежали и скривали по тесним београдским сокацима и изазивали их. На саслушању, касније, један је пандур изјавио: „Уватих једнога за уво, да га предведем, али око њега се окупи десет других па ме све мотком по туру и леђима. Пустих тог једнога, да уватим оног другог, а онда побегоше сви". А кад су га упитали, зашто је то тако учинио: одговорио је: „Нека ми је просто моје звание, и част правитељству, али са српском децом још нисам војевао!".

У одређени дан

Према упутству највиших тадашњих власти ректор Лицеја, Константин Брачковић, добио је у дужност да смири ово ђачко „волненије" и да и према свом нахођењу из свега тога нађе најзгоднији излаз. Бранковић је био широко културан човек и искрени пријатељ омладине. Сиромашан по свом пореклу, и скроман увек, он је осетио оно што је тиштало тадашње београдске ђаке.

Ђачки штрајк трајао је два дана, а тада је опет добошар задобовао по београдским сокацима и у име ректора Лицеја и директора гимназије позивао ђаке да се врате у своје „Матере наше школе премиле слишатељнице".

И у одређени дан сви су били на својим местима. Додуше, мешкољили су се по клупама и столицама, али су ипак били мирни. Ректор ни једном речју слушатељима Лицеја није напоменуо оно што се десило последњих дана, али им је говорио о своме животу и о потреби да се сви заједнички договоре о ономе што их тишти.

За своје издржавање ђаци тадашњих београдских школа добијали су врло мало новаца од куће (а новац је и онако био редак) па су били присиљени да се током школске године задуже, с тим да ће њихови родитељи вратити новац кад дођу до њега, кад се уновчи летина или продају домаћи производи. Међутим, поједини грађани београдске зеленашили су и с ђацима: „Го сам кући пошао, све са себе продао, да би се газди одужио који мог оца није хтео да сачека" — стоји у изјави једног лицејца.

На заједничком договору слушатеља Лицеја и „походилаца" гимназије донета је одлука, коју је прихватио ректор Лицеја и директор гимназије, да „убудуће ђаци са својим газдама праве погодбу у школи", а исто тако се овде склапају и зајмови — „како би после кредитор не са ученицима но са оним који за њега добар стоји — у смотренију дуга после имати морао, како би се свака неправда избегла, а и тиме се избегло све што се нарочито тиче лакомисленог задуживања".

За неколико година овај закључак је био пуноважан. У старим актима наших архива не налази се ни један спис који би откривао нешто супротно. Додуше, ипак се пронашао један акт који говори да је Милован Аксентијевић, свршени филозоф — постављен за наставника београдске гимназије. А то је онај, од кога је и почела ова ђачка буна против „кирајџија и лажних кредитора".

МИЛО ЗА ДРАГО

Недавно је један велики амерички часопис објавио слику и чланак уредника неког малог листа. На тај начин редакција часописа покушала је да се ослободи овог досадног, али оригиналног човека. У објашњењу уз слику речено је да часопис не може да се ослободи овог уредника провинцијског листа који више од десет година жели да се нешто његово објави у великом часопису.

У том дугом временском периоду он је написао читаво брдо чланака: прича, извештаја, новела и 2 романа, који су неминовно завршили у корпи за отпатке. Најзад, уредник провинцијског листа био је наљућен и разочаран, па је смислио како да се освети својим немилосрдним колегама у великом часопису.

Пуне две године кад год добије неки рђаво написан чланак или какав било изразито досадан напис за свој лист, он уместо да га баци у корпу враћа материјал писцу са пропратним писмом у коме му љубазно саветује да је његов рад толико добар и да је боље да га пошаље оном великом часопису који једини може тако нешто да објави.

Од тог времена велики часопис налази се на великој муци. Стално добија небројене написе веома слабог квалитета који одузимају много времена онима који примају те дописе за часопис. Уредништво часописа као пример наводи да је провинцијски колега упутио неког старог професора да пошаље часопису збирку љубавних песама са Балија уз напомену да не мора чак да пошаље ни превод пошто сви уредници часописа одлично говоре језиком становника Балија.

Штампајући цео историјат ових разрачунавања и слику упорног уредника часопис га преклиње за милост, пошто на тај начин ипак нешто штампа о њему.

53.000 ПУТА ИЗБЕГАО СМРТ

Булдожер се наједном зауставио. Возач је искочио из кабине и, упирући прстом у комад зарђалог челика који је лопата ископала, почео је да виче:

— Бомба! Још једна бомба!

Две стотине метара унаоколо престао је рад бетоњерки, бушилица и електричних тестера. Људи су прилегли уз земљу. Ка означеном месту ишао је само један човек у гуменим чизмама. Стао је, погледао бомбу сасвим мирно, сагао се и прстима је откопао. Затим је клекнуо и запалио цигарету. Малим клештима одврнуо је ударну иглу. Секунди су одмицали споро као вечност а кад је устао сви су одахнули.

Тога дана, француски пиротехничар Анри Вандепит 53.000-ти пут је погледао смрти у очи и с њом се мимоишао.

Било је тачно 17,30 кад је сирена са плаже код Денкерка означила да је опасност прошла.

Овог јунака прозвали су: „човек који се не плаши", а он сам каже:

— Нико не зна колико сам пута уздрхтао од страха. Одвртати незапаљене мине, горак је хлеб, али на њега сам се научио и идем даље. Докле? Ко то зна... Кад приђем бомби, гранати или противтенковској мини време се заустави. Не мислим ни на кога и ни на шта. Прибран сам и веома интензивно проживљавам сваки свој покрет.

Смисао за тако прецизан посао не стиче се временом. Најмање се учи на грешкама. Страст да се доживљава опасност носи се у себи као и способност да јој се избегне. По тешком кораку и незграпном телу, човек би помислио да је Вандепит дрвосеча или радник у каменолому. Прсти су му дебели, шаке огромне, а ради пипав посао као највештији хирург.

— Судбина је у мојим рукама, — каже овај ретко способни пиротехничар. — Кад се у мени све узнемири, кад цео уздрхтим, шаке су мирне као да припадају другом човеку. Да бих владао собом често се приморавам да по цео сат стојим непомичан као стена. Никад се не узнемиравам. Још сам у животу захваљујући спокојству, док су многи око мене платили главом зато што нису били хладнокрвни.

— Године 1944, кад је непријатељ одступао, нисмо имали магнетне детекторе. Тада се радило бајонетом. На сваких 5 см полако смо забадали бајонет у земљу док не наиђе на препреку. Чишћење фронта споро је напредовало. Једанпут се неки мој војник уплашио миша који му је прошао између ногу, подскочио је да га згази и изазвао страшну експлозију која је разнела десет људи.

— На овом послу најмања погрешка је последња. Кад се уђе у минско поље човек мора да је савршено прибран. Не сме да мисли на кућу, на децу, на себе. Не сме да буде ни самоуверен. Ако се неко хвалише успесима, знајте да ће врло брзо доћи дан кад га више нећете видети. Такав се случај десио са једним енглеским капетаном који је чистио минска поља у Нормандији. Тога дана радио је и звиждукао. Наједном угледах га како је побледео и како се укочио са једном ногом у ваздуху. Другом је стајао на нагазној мини С 35. Она експлодира кад се са ње уклони терет који је сломио њен оклоп. Можда смо могли да искључимо разорно дејство под капетановим стопалима. Требало је да не мрда. Али био је уплашен и потрчао је. Мина је одскочила, експлодирала и разнела га са још тројицом из колоне.

Легенда о човеку који се не плаши, лагано се стварала. Од 1945. до 1947. године успео је да онеспособи за дејство око 35.000 мина, бомби и граната. За то време погинуло је у његовој најближој околин 145 људи а он је остао читав.

— Свакако да у томе има нешто среће — каже Вандепит — али никад нисам приступао послу ако се не налазим у првоdo разредној телесној и духовној кондицији.

Једног дана, у западној Француској, наишао је на немачку бомбу V_1. То оруђе није нарочито опасно када је на земљи. Механизам се доста лако онеспособљава за дејство, али овај неустрашиви човек се уплашио једне врло мале бомбе која је лежала крај ње. Наиме, V_1 је пала на земљу недалеко од постоља са кога је отпослата у Енглеску. Међутитм, Енглези су оваква постоља и посаду засипали сасвим ситним бомбама које имају темпирно, успоравајуће дејство. Њихов часовник почне да ради чим се мало покрену.

— Тога дана — прича Вандепит — нисам се осећао добро. По челу и око усана orosuо ми се хладан зној. „Суviше си пушио!" рекао сам себи. И нисам ништа предузео. Сутрадан ми се исто догодило и опет сам одложио демонтирање, јер сам схватио да знојење долази услед страха. Трећег дана, пошто је страх ишчезао, приступио сам бомбама.

Вандепит се пуних десет година после рата није бавио овим послом. А 1959. поново је ступио на бивша минска поља у западној Француској и онеспособио још 18.000 граната, бомби, шрапнела и мина. Не би се претпостављало да на средњем делу западне Европе има још доста нераашчишћеног земљишта. Недавно је у земљи пронађен, вероватно на некадашњем мочварном терену, камион пун бомби из белгијских фабрика. Овој се пошиљци свакако изгубио траг још 1940. године, пре капитулације Француске.

За Анри Вандепита, човека који је 53.000 пута избегао смрт, биће још доста посла, но да ли ће имати стално лаку руку да га дуго обавља?

СИЛУЕТА

У Француској је пре отприлике 200 година био министар финансија Етијен де Силует.

У то време настала је у Паризу мода: изрезивање слика на црној хартији — силуета. Оне су продаване по ниској цени, а име су добиле по министру Силуету, који је био свуда познат као велика циција и баш због

јефтиноће потпомагао ову моду.

Силует је био ружан и мали, прави човечуљак, и његов изглед баш није имао ни мало сличности са грациозним силуетама. Ипак оне су добиле своје име по њему и мода се толико проширила да су чак израђивани и црни портрети.

Министар Силует давно је мртав и заборављен, али његово име живи и даље у нежним црним сликама за које он сам вероватно није никад позирао — јер је био сувише шкрт.

Последњи

Многа племена и народи који живе у далеким пределима света имају често карактеристике извесних преисторијских заједница. У пределима Огњене Земље живе Онаси, Јагхани и Алакулуфи. Јагхани су увучени у непроходне шуме и најзаосталији су. Они још и данас добијају ватру трењем кремена над добро осушеним паперјем птица, а немају израз да би одредили неки број који је већи од броја три.

На почетку овог века било је око 2.500 Јагхана, а сада их има свега неколико десетина. Алакулуфа има око стотину, а нешто више Онаса.

Слична ситуација је и са неким аустралијским племенима. И они не знају за веће бројке. У доба колонизације тих становника је било око 250.000 а сад их има око 50. И њих изгледа чека судбина изумирања.

Ни са Ескимима није боља судбина. Око 10.000 Ескима живи на Гренланду, 8.000 на Аљаски, 5.000 у Канади и око 1.000 у Сибиру. Неколико стотина живе на Лабрадору. Изучени механичари или радници за грубе послове, Ескими су веома много изгубили од своје отпорности и издржљивости, па су данас углавном неспособни да се привикну на средину из које су никли.

О Индијанцима Јужне Америке етнолог Клод Леви-Штраус пише у својој књизи „Анали":

„У Бразилу који је некад био искључиво терен мога научног рада угасило се равно сто племена у раздобљу од 1900 до 1950. Кеиганга у Сао Паолу било је пре педесет година око 1.200 а данас их има само неколико. Мундурукуса било је око 20.000 године 1875, а 1950 године било их је свега 1.200. Племе Тимбира бројало је 1900 године хиљаду душа, али је тај број спао до 1950 на свега 40.

Разне болести су главни фактор смртности примитивних народа у овим пределима.

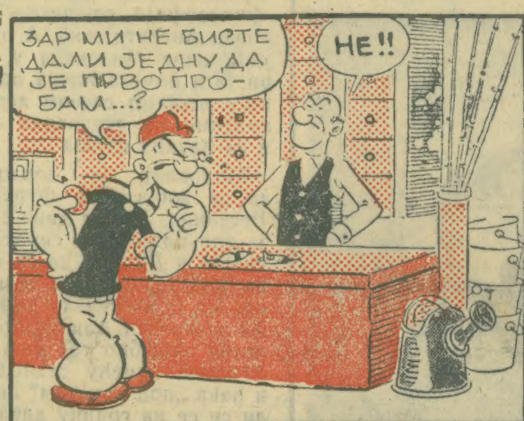

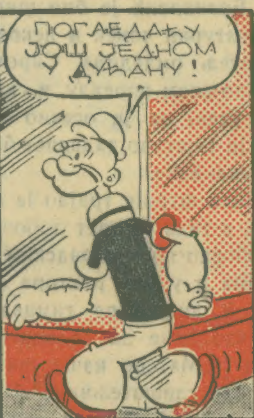

АНТИС

Чувши нечије дахтање, повикали су углас: Руке увис! Излази! Прсли су у смех. Испод гомиле цигала појавило се мало рундаво тело. Ово је прича о једном псу који је „добио званичну дозволу да сме ићи на бомбардовање“

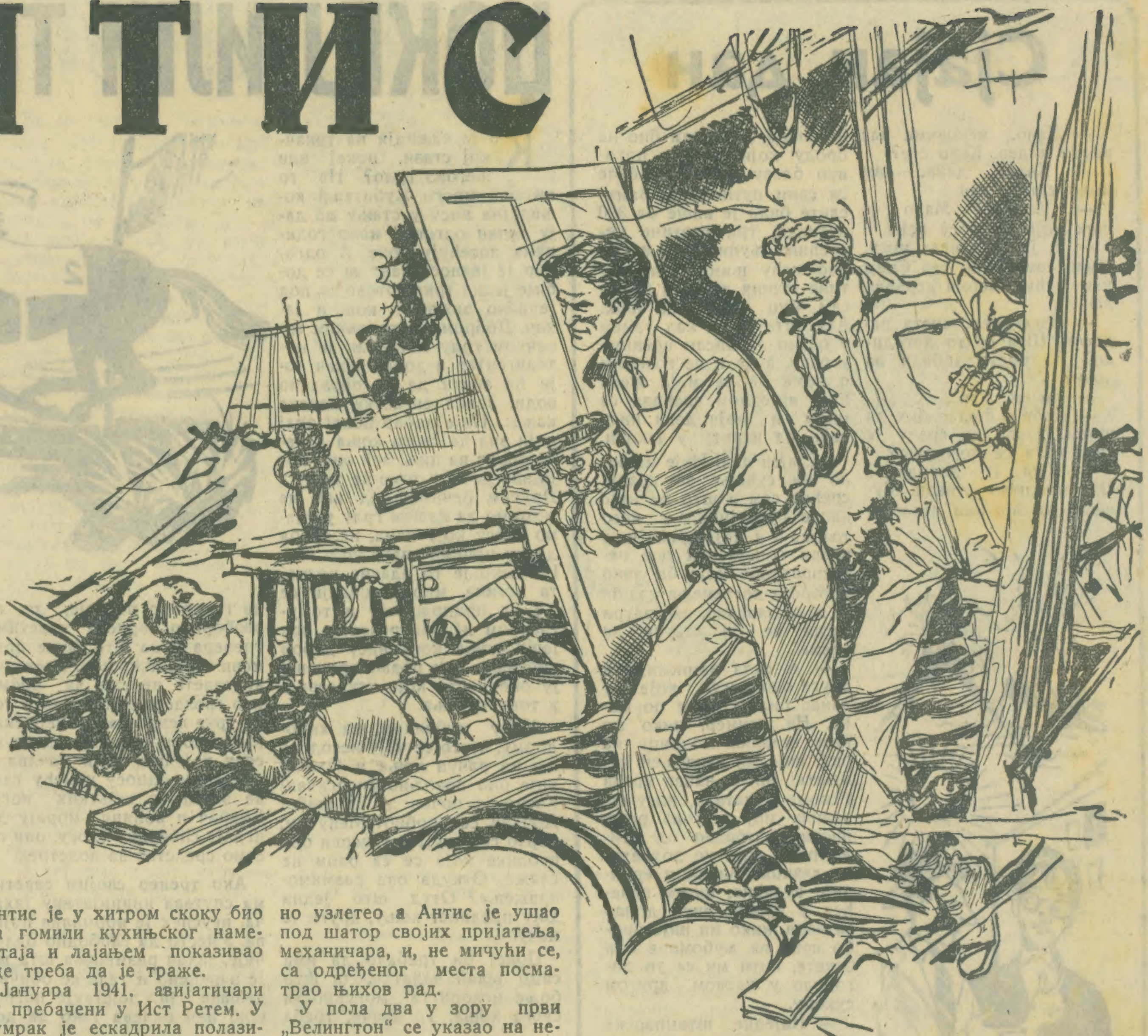

Штене је дошло на свет почетком фебруара 1940. на „ничијој земљи“, између Мажиновљеве и Сигфридове линије. Неколико дана касније артиљерија са обе стране одувала је све зидове кућа, па и кују са кучићима, изузев једног њеног онемоћалог псића.

У бици која је беснела дању и ноћу, оборен је један извиђачки авион, али су Пјер Дивал и Жан Бодеш остали у животу. Са машинским пушкама на готовс, авијатичари су ушли у нешто што је некад било кујна. Зачувши нечије дахтање, повикали су углас:

— Руке увис! Излази!

После дуге паузе, авијатичари су прсли у смех. Испод гомиле цигала појавило се мало рундаво псето. Иако је дрхтало од страха, искезило је млечне зубе и, приликом додира, ујело прекаљеног борца.

До шуме, где су се налазиле француске снаге, било је свега 1.500 метара. Два авијатичара остала су прикривена у рушевинама, а у шест ујутру, док је још био мрак, Жан пробуди Пјера.

— Хајде! Иначе смо готови.

Човек погледа штене које је мирно спавало крај његових блатњавих цокула. Ако га понесу, био би довољан само један његов цик па да плате животом. Да не умре од глади оставили су му храну у мањерци, затворили врата и четвороношке почели да се пребацују. Изнад њих је грмело и севало. Рефлектори су крстарили. Жан и Пјер су лежали прикривени у блату кад зачуше нежан и познат цик. Изнад њих је стајао мали пас. Жан извади оштар нож и даде знак Пјеру да се не миче. Таман је хтео да га ухвати за шију, кад штене поче радосно да скакуће. Док је рањени Пјер лежао у блату, крај Жана се једно биће радовало животу. Жан склопи нож и ћушну животињицу у топла недра.

Пузили су по блату као алигатори. Животињица се мрдала испод копорана, али није одавала никакав глас. Онда се зачу изблиза револверски пуцањ и једна грана паде на земљу. Жан и Пјер престрашено погледаше кроз праскозорје. Била је то домаћа извидница.

Слепи путник

После кратког времена Француска је покорена. Жан, Пјер и његов мали Антис пробили су се са још неколико добровољаца до медитеранске луке Сет, да се преко Гибралтара пребаце у Енглеску као чланови борачких трупа. Антис је стављен у торбу.

Енглески официр је хладно прегледао документа добровољаца и ставио знак да смеју на аеродром. Баш кад не треба из торбе се зачуо непожељан глас. Антису се није „допао“ заповеднички тон енглеског официра, па је извирио испод поклопца и озбиљно га погледао.

— Гле! — рекао је дежурни официр. — Ту је и један слепи путник. Нека прође!

Тако је Антис доспео авионом у Енглеску.

У Дахфорду, добровољци су једва чекали звук сирене који их је позивао на ваздушне окршаје. Жан, између две борбе, бавио се дресуром свог пса. На сваки знак узбуне Антис је скакао из постеље са осталим борцима и начуљених ушију пратио звуке непријатељских авиона. Но једног дана он устаде на узбуну и без сирене. После извесног времена авиони су се заиста појавили. Његов фини слух најављивао је опасност још док се она налазила веома далеко и тако је чинио услуге војном аеродрому.

Спасавање из рушевина

Једно вече Жан и Пјер враћали су се из Ливерпула у касарну. Била је недеља. Они су имали слободан дан. Наједном, насред улице, пас је стао и почео да скичи. Све је било мирно, само су многобројни рефлектори браздали небо. Повремено би одјекнула експлозија шрапнела у висини, али до тог тренутка није се чула сирена за узбуну.

— Сигурно долазе оданде, погледај где је окренута Антисова глава, — рече Пјер. — Склонимо се у улаз ове зграде.

Како је то рекао, зачуше се мотори авиона и истовремено бомбе почеше да пљуште. Експлозије нису престајале. Стуб суседне зграде тресну на улицу и смрска плочник у хиљаду делова. Куће су се рушиле као да су од карата и вапаји унесрећених долазили су са свих страна.

У помрчини, Жан и Пјер су потрчали да укажу некоме помоћ.

— Спасите моју жену! — викао је човек у крви. — Она је под рушевинама!

Док су се два авијатичара окретала где да нађу жену, Антис је у хитром скоку био на гомили кухињског намештаја и лајањем показивао где треба да је траже.

Јануара 1941. авијатичари су пребачени у Ист Ретем. У сумрак је ескадрила полазила у правцу војних циљева у Европи. Антис би, пошто испрати свога господара, одлазио испод шатора где раде механичари,

Једно јутро, пре свитања, пас је нагло устао и начуљио уши. Екипа је знала да је то знак да се ескадрила налази на путу за аеродром.

У јуну, Жан је као и обично узлетео а Антис је ушао под шатор својих пријатеља, механичара, и, не мичући се, са одређеног места посматрао њихов рад.

У пола два у зору први „Велингтон“ се указао на небу. Уз огромну буку он се спусти на писту. За њим су слетали остали, сви — сем једног бомбардера, Антисовог господара.

Прошла су још два сата.

— Сигурно су га оборили — рече један члан посаде. Уосталом, он више не може имати горива.

— Дајем му још 15 минута времена — одговори командант војног аеродрома.

Прошло је јутро, прошло је подне и тек увече стиже вест да је немачка противавионска одбрана у Француској изрешетала авион који је успео да се спусти у Енглеској, у Колтишелу. Од чланова посаде сви су остали нетакнути, изузев једног — Жана. Срећом, задобио је лакше повреде по глави и налази се у болници у Норвичу.

Сутрадан су са аеродрома позвали телефоном управника болнице у Норвичу.

— Слушајте, ви имате једног рањеника, а ми имамо његовог пса који ће овде да пресвисне од туге и глади.

Поподне је стигао аутомобил и то заједно са рањеником. После неколико минута Жан и Антис отишли су заједно у војну болницу.

Антис је нестао

Више од 30 пута пас је испраћао и дочекивао свога господара увек на исти начин. Људи су мислили да су га добро упознали, па ипак једно вече се догодило нешто сасвим непредвиђено. Кад су авијатичари позвани да приме заповест за бомбардовање, пса није било у логору. Тражили су га на све стране, али траг му се био сасвим изгубио.

Ескадрила је кренула у правцу Европе, свако је мислио на свој задатак само је Жан био расејан. У мислима је још трагао за Антисом.

На висини од 2.400 метара он зачу преко микрофона свог навигатора:

— Жане, чујеш ли ме?

— Да. Чујем те.

— Ми бисмо, пре узлетања, ипак требали да мало боље прегледамо ову нашу машину. Пролази за бомбе не би требали да стоје отворени.

— Зашто? Да ти не дува?

— Мени не дува, али пролази су доста широки. Кроз њих може неко да се увуче. Ево, имамо слепог путника.

— Антис! — дрекнуо је Жан.

— Тако је. Отвори врата своје кабине!

Антис је јурнуо у пилотову кабину и заузео место између господаревих ногу.

Кад се авион наднео изнад војних циљева, са земље је започела страховита артиљеријска ватра. У ваздуху је експлодирало на све стране, али он се није узнемирио.

После тог лета Антис је добио званичну дозволу да сме да одлази на бомбардовање. Једанпут је учествовао при разарању војних објеката у Килу, једанпут у Хановеру и том приликом је задобио већу рану на грудима, али је преболео. Крај рата Антис је победоносно дочекао са листом од седам успелих летова.

ШЕРЛОК ХОЛМС ЈЕ ЈОШ ЖИВ

— Доручковао сам код чувеног детектива Шерлока Холмса — може свако да каже ко је посетио овај мали ресторан у Черинг Кросу, у Лондону, у близини велике и мрачне железничке станице. Ресторан се налази у једној од малих, уских и кривудавих лондонских уличица и човек као да очекује да ће се сваког момента срести с чувеним детективом и његовим нераздвојним пријатељем доктором Ватсоном.

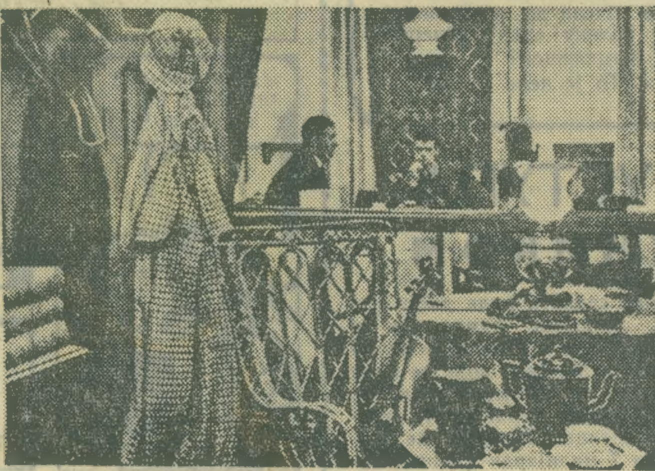

Уосталом, он се ту стварно и среће кад се пређе преко прага малог ресторана — музеја. Све овде нам помаже да дочарамо атмосферу, средину којој је оштроумни Холмс био нарочито наклоњен: тиха ватра гори у камину, књиге, предмети тако блиски детективу, растурени су по столовима. Чај је спреман за служење, а већ је и сам Шерлок Холмс окачио свој легендарни качкет и не мање легендарни кишни огртач. Наравно ту је и Ватсонов цилиндар обешен.

У углу, на једној полици налазе се флашице са хемикалијама као и реторта — нераздвојни пратилац познатог детектива. Холмс је покаткад показивао жељу за самоћом, то се види и по његовој бисти смештеној у углу поред прозора. У његовим очима као да се види недоумица који злочин сад треба испитати?

Можда ће му помоћи писма на столу где да иде и како да реши проблем. Ту је и лупа помоћу које ће испитати најнезнатније недостатке у писању. Треба само да запали лулу, стрпа у џеп лисице и у друштву свог пријатеља доктора Ватсона крене у потеру за злочинцима. Илузија је потпуна. Легендарни и омиљени јунак од воска Артура Конана Дојла је заиста међу нама.

Сјајан дан

— Хало, вековима вас нисам видео. Како сте?

— Хвала, данас сам имао сјајан дан.

— Истина? Мало је њих који то могу рећи.

— Е, ја то заиста могу. Имао сам сјајан дан. Смем чак рећи, веома срећан дан.

— Изгледате заиста радосни. Шта се то догодило? Да нисте добили на лозу?

— Нисам. Али...

— Добро. Желео бих да чујем, дакле на среду с тим! Шта се догодило?

— Шта се догодило? Ох, мноштво ствари. Сувише да бих вам могао рећи све одједном. Да почнем са овим, нисам пао у реку...

— Извините, молим вас...

— Ох, то још није ништа. Имао сам сјајан дан, јер нисам пао у реку, нисам скочио кроз прозор шестог спрата, није ме прегазио трамвај ни аутомобил...

— Чујте, то је...

— Допустите ми само да довршим. Имао сам сјајан дан, јер нисам добио колеру, нисам залутао у Сахару, нити се смрзнуо на Северном полу, а и да не помињем, да нисам био на броду који је био потонуо близу афричке обале са свим путницима. Замислите било је више од 300 путника, три стотине несрећних људи, а ја нисам био међу њима, три стотине јадних душа, а ја нисам био једна од њих. Али, шта је то кад узмем у обзир да нисам погинуо у рату, а да и не говорим о томе да се моја жена није ниједном свађала са мном и моја деца нису пала на испиту у школи.

— Сјајан дан! Није ми било ни суђење за крађу, срећан сам и што ме није напао разбојник, а исто толика је и моја срећа што нисам сопственик оне петоспратнице која би лако изгорела до темеља кад би је неко запалио, ако ватрогасци не би стигли на време.

— А сада замислите и друге околности, које су данас биле срећне по мене. На пример, нико ми није оставио модрицу на оку, није ми заплењен намештај, нисам нађен мртав у своме купатилу, нису извадили мој леш из реке, нисам настрадао од земљотреса, није ме дохватила лавина приликом ерупције вулкана, нисам озлеђен у свађи, нити допао затвора, нико ми није пробо срце из љубоморе или освете, нити ми се то догодило у каквом другом сукобу.

— Ниједне штампарске грешке није било у мом последњем чланку, телефон данас није зазвонио ни један једини пут, а нису ме ни одвели у душевну болницу. Мајка ме није грдила, деца нису рекла да ме се стиде као оца, ни ципеле, ни чарапе нису ми се поквасиле од кише и, што је од свега тога највећа срећа није дошао смак света данас, земља се није сударила са кометом, која јој се приближава већ стотинама година. Ах, шта кажете о тако сјајном дану, о тако невероватној срећи, на...“

— Претпостављам да бисте волели да прославите ту велику срећу вечером са шампањцем?

— То је лепо од вас...

ЏОКЕЈ ИЛИ ТРКАЧКО ГРЛО?

Ко је важнији на тркачкој стази, џокеј или његово грло? На то питање многи љубитељи коњарства нису у стању да дају тачан одговор иако годинама посећују трке. А одговор је једноставан: да се добије једна трка готово су под једнако важни и коњ и јахач. Добром, чистокрвном тркачком грлу потребан је интелигентан и добар јахач који ће знати да га поуздано води. Једна енглеска изрека каже: „Није добар џокеј онај који зна да свога коња доведе првог на циљ, већ онај који зна да га у томе не омете“. Другим речима, кад већ не можемо да нашем грлу улијемо снагу коју нема, не треба да му црпемо снагу коју има. Но иако је то одавно позната истина, многи џокеји се ње не придржавају и то углавном из два разлога: или јашу коња кога нису добро упознали или рђаво процењују околности које искрсавају у току трчања.

Међу публиком, на хиподрому, често се чују негодовања на рачун коња и јахача: није био довољно енергичан! Касно је почео да га шиба! Доцкан се пробио! Међутим, убрзо се зачују и гласови оне публике која се са овом не слаже. Откуда ова размимоилажења? Отуд што једни дају предност коњу, други јахачу.

Џокеј би требало да има само један задатак, да што боље искористи могућности свога коња. То значи, треба да га добро познаје, да се разборито користи саветима тренера и да што боље примени своје искуство. Тренерове савете не сме да прими као гвоздени закон, јер у току трке искрсавају и неочекиване околности. Изглед на успех у једној трци почива у идеалном односу између главе џокеја и коњских ногу. Корбач и војице морају да играју споредну улогу, они су само средство за подстрек.

Ако тренер својим саветима спутава иницијативу јахача, неуспех је нормална појава. Уместо да слободно одлучује, јахач размишља шта му је наређено и тада се обично дешава да дејствује погрешно или оклева тако да доноси касне одлуке. Најбољи су они џокеји који се препуштају инстинкту. Њихова слободна мисао и рефлекс утичу да се и тркачко грло осећа слободно, а то му највише даје могућности за пробијање у прве редове. Једном речи, „коњ и џокеј треба да су једно тело и једна душа“.

Из свега тога се види да није лако погодити који ће коњ да стигне први. Чак и онда кад добро знамо коња и џокеја, не знамо какви су били последњи тренерови савети пред трку, да ли они воде успеху или неуспеху, да ли ће их џокеј прихватити или неће. Да се тачно предвиди ко ће у једној трци да победи треба знати толико много чињеница да није никакво чудо што се не испуњавају прогнозе многих познавалаца а случајно се испуњавају предвиђања људи који су први пут дошли на хиподром.

Ипак, пре свега треба поћи од коња. Прво треба одабрати грло које је у стању да избори прво место у групи одређених тркача. Ваља понаособ испитати порекло и физичку способност грла, стање у коме се налази стаза, колико је она дуга, терет који грло носи, а затим треба знати ко га јаше. Извесни коњи лакше се прилагођавају једним, други другим џокејима. За једне су бољи тежи и енергичнији за друге лакши и нежнији јахачи. Извесним коњима је довољно само да осете корбач, другима то није довољно. Џокеј треба да зна шта и како његов коњ може да постигне, а коњ треба да постигне оно што се од њега очекује. Зато, при процени коња и џокеја, увек се мора поћи од грла, јер лош џокеј понеки пут не може да спречи добро грло да стигне прво на циљ, али добар џокеј никад још није успео да то постигне са лошим коњем.

Обично се каже: „Велика грла стварају велике џокеје“. Ово је, међутим, само делимично тачно. Победа на доброме коњу избацује у прве редове само талентованог јахача, који је у стању да се у тим редовима и одржи.

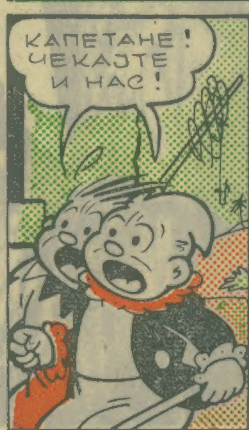

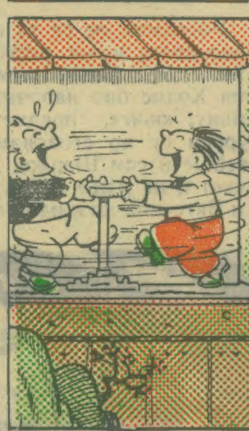

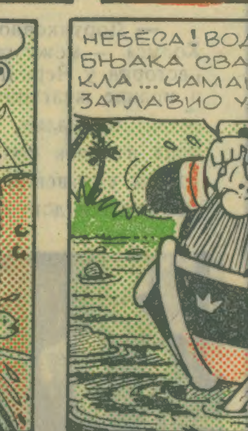

ПРИРОДА УСТУПА
ПРЕД ТЕХНИКОМ

Природни парк на северу Лапоније ускоро треба да постане жртва све већих потреба Шведске и Норвешке за електричном енергијом. Иако је већ сада годишња потрошња електричне енергије по становнику у Шведској 4.100 киловат-часова а у Норвешкој 7.800, потребе све више расту из године у годину. Водени токови који се хране отопљеним снегом из северних тундри нису више довољни за покретање џиновских турбина. Потребно је градити вештачка језера и помоћу брана на њима обезбеђивати нове милијарде киловата струје. То значи де је неопходно изменити изглед Лапоније и њене природне лепоте потчинити потребама технике.

У центру пажње скупштинских дебата трију нордијских земаља: Финске, Норвешке и Шведске, је Атлантска електрична централа између Нарвика и Кируна. Ове три земље начиниле су заједнички програм за подизање нових енергетских објеката који у правом смислу речи треба да измене климу и изглед Лапоније. Према овом пројекту две џиновске реке Торне и Каликс промениће своје токове — уместо да се сливају у Ботнијски залив, оне ће утицати у Атлантски океан.

Помоћу тунела од 40 километара, који ће бити пробијен кроз планински масив, створиће се велико акумулационо језеро 35 километара дугачко и 6 километара широко. Из овог језера, у које ће се сливати воде двеју река, џиновске пумпе ће је избацивати на висину од 20 метара. Млазеви воде ће онда падати са 345 метара висине на турбине уграђене у камене литице. Турбине ће давати 7 милијарди киловат-часова електричне енергије годишње. Колико је огромна снага ове електричне централе видеће се из овог податка — ми смо у прошлој години произвели укупно 8,8 милијарди киловат-часова електричне енергије.

Пројект за изградњу овог огромног акумулационог језера и снажне електричне централе, наилази на велики отпор у нордијским земљама јер ће оне не само изменити климу и изглед Лапоније већ ће утицати да се и људи и животиње који живе у овом крају, промене.

Шведска академија наука је мобилисала 200 научника широм света против овог плана. Удружења за заштиту животиња свих нордијских земаља протестовала су код својих влада, а многе делегације Лапонаца са истом намером посећују разна министарства.

Индустрија је међутим другог мишљења. Она тврди да ће без довољних количина енергије смањити своју производњу, а то ће довести до смањења запослености и прихода државе. Осим тога она истиче да ће бити изграђена мрежа канала за наводњавање земље и транспортовања 16 милиона трупаца који се секу у лапонским шумама.

ПОХВАЛА ДОКОЛИЦИ

Једна од одлика данашњег времена је свакако и та што су многи људи прожети мишљу о неопходности рада и што желе да повећају број радних сати. Нема сумње да је рад користан и неопходан, јер је кроз њега човечанство дошло до великих остварења. Али, ако се претерује, што је у целом свету и код нас постало честа појава код појединаца, ако нам он обузме сву нашу мисао, може да дође до нежељених последица, јер такав човек више не уме да ужива у доколици. Да би неко давао више од себе, потребно је да зна како треба проводити време не радећи ништа. А то је за презаузете људе постало недостижно.

Није тако лако себе натерати на разумну доколицу, као што некима вероватно изгледа. Наши преци су то добро знали, па су седели увече у башти или пред кућом на клупи. Данас, у великим градовима то се не чини а толико је потребно да би човек ослободио своје стваралачке резерве за сутрашњи дан, у коме ће имати да се судара и бори са многобројним препрекама бучног живота савремене технике и цивилизације.

Многи људи, да би се одморили, проводе време у гимнастици, лакој атлетици на чистом ваздуху или пешачењу. Међутим, таква „доколица" не доноси одмор. Други проводе слободно време у окопавању баште, што утиче повољно на скретање мисли са уобичајеног тока, али ни то не представља плодоносни одмор. Савременом радном човеку потребно је да известан део дана беспосличи у правом смислу речи. Треба да одбаци сваки физички напор и сваку мисао која га води неком корисном циљу, да се олабави, да буде непокретан као камен или стабло и да се ослободи свих размишљања која га узнемирују. Постоји читав скуп мисли које за данашњег цивилизованог човека представљају прави отров. Уместо да по цео дан стреми неком циљу, да буде његов роб, потребно је да човек „пусти мозак на отаву", како се то каже, да блуди лево-десно без одређеног смера. Другим речима, човек треба да се научи да један део дана ништа не ради.

Погледајмо како се одмарају животиње, на пример тигар, лав, лисица или наша домаћа мачка. Потпуно смирених очију, они гледају али ништа не виде. Мишићи су опуштени као да су се претворили у млитаву материју која више никад неће постати гипка. У таквом тренутку животиња уопште не мисли на борбу за опстанак; нагон самоодржања као да је сасвим ишчезао. За њу је овакво стање природно као што је природно да утоли глад или жеђ. Човек, међутим, треба да научи како се то постиже. Али, кад у томе успе, он ће при наредном послу видети колико му је одмор помогао да боље памти, размишља и да доноси одлуке.

Уосталом, проверите наш савет одмах пошто прочитате овај чланак. Завалите се у столицу, не добујте прстима, не клатите ногу, не жмиркајте. Док сте читали, дисали сте брзо и неприродно, што је карактеристично за вртоглави живот у великим градовима. Сада се опустите и дишите дубоко и природно, и убрзо ћете осетити олакшање. Не дозволите да вас ишта стеже и, што је најважније, савладајте мисао да вас некуд поведе. Ваш дух нека лута без икаквог плана. Тек после извесног времена, пошто сте се ослободили сталног и убитачног двоструког ропства: физичке и духовне напрегнутости, из вас ће изићи сви „отрови цивилизације". Наједном, приметићете лепоту цвећа у својој вази, осетићете његов мирис и обрадоваћете се пријатном дану. После тога ваша физичка и духовна способност биће јача.

Разумна доколица помаже да човек нађе свој духовни мир и равнотежу. На њу се треба навикавати ако желимо да сваки наредни дан започињемо са новим снагама.

СВЕ ЗБОГ ТЕХНИКЕ

Становници пакистанског главног града Равалпиндија, ако су се почетком августа интересовали за тачно време добијали су из телефонске централе одговор: „Господине (или госпођо), жао нам је, али наш часовник је у квару."

У Равалпиндију тачно време се не даје са магнетофонске траке већ телефонисткиња мора да погледа хронометар. Због квара на њему централа није била у могућности да даје одговоре онима који су јој се обраћали.

ПРЕМА СВЕЦУ И ТРОПАР

Јозеф Сафи, власник текстилних фабрика у Либану, дао је крупијеу у коцкарници у Монте Карлу као напојницу 81.000 марака. То му није било тешко јер је на рулету за десет дана зарадио пуна четири милиона.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) амерички књижевник („Последњи Мохиканац"); 6) математички термин; 8) припадник старогерманског племена; 9) зимски спорт; 11) град у Немачкој; 14) слово латинице; 15) индустријска област у Западној Немачкој; 16) узвик; 17) поново 19) предлог; 20) лична заменица; 21) слово латинице; 22) хемијски знак за иридијум; 23) начин изражавања; 25) хемијски знак за алуминијум; 26) врста глине; 27) првак; 29) риба с коштаним скелетом; 32) показна заменица; 33) главни град суседне државе; 34) град у Шкотској; 37) предујам.

Усправно: 1) чврст део тела; 2) иницијали шведске књижевнице; 3) наш сликар (Николај); 4) слово латинице; 5) град у Бугарској; 6) главни град УАР; 7) место у Горском Котару; 8) придевска заменица 10) француски књижевник („Звонар Богородичине цркве"); 12) град у Немачкој; 13) хемијски знак за бром; 18) староиндијски владар; 19 лична заменица; 21) средство за наркозу; 22) наша река; 23) преглед резервног људства; 24) град у Истри; 25) свеза; 26) два слова; 28) домаћи уметнички филм; 30) прут; 31) дужица у оку; 35) иницијали једног од најбољих шведских стилиста; 36) два сугласника.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) пас; 4) аис; 7) сунцокрет; 10) Еша; 11) ина; 12) В(ук) К(арацић); 13) Бон; 15) ин; 16) рива; 18) Орце; 20) Нер; 21) лоа; 22) оксид; 25) акт; 27) или; 29) крш; 31) Ставропољ; 34) ка; 35) Еос; 36) ту; 37) аваш; 39) Атик; 41) рам; 42) ала.

Усправно: 1) Пушкин; 2) Ана; 3) сц; 4) ак; 5) Ири; 6) сеница; 7) Севр; 8) око; 9) тане; 13) барка; 14) „Нолит"; 17) вео; 19) род; 23) скоро; 24) Влтава; 26) тротил; 27) Искар; 28) И(во) А(ндрић); 29) кп; 30) шљука; 32) вeш; 33) оса; 38) ам; 40) та.

САТЕЛИТИ
ЗА ТЕЛЕВИЗИЈУ У БОЈИ

На основу досадашњих резултата које је постигао Радио-Америка, најкасније за три године биће веома распрострањена телевизија у боји. Остварење овога омогућиће сателити, тако да ће програм емитован у САД преко вештачких сателита бити видљив у свим деловима Земље. Према речима представника ове компаније, на светској изложби у Њујорку 1964. године овај план ће бити већ остварен тако да ће и изложба и програми за време њеног трајања, моћи да се прате на телевизијским екранима у свим крајевима на Земљи.

ЗА ТРЕНИНГ

Као бацач лопте на тренинзима у безболу, који је вероватно најпопуларнији спорт у САД, служи овај ваздушни топ. Уз помоћ топа који избацује лопту компринираним ваздухом играчи клуба „Јенки" из Њујорка лакше тренирају.

НАПРАВИ САМ

Дискотека

Свака ствар треба да има своје место а грамофонске и микроплоче очуваћете у добром стању ако их поређате у орманчићу где је потпуно суво и заштите их од врућине и светлости.

Са мало труда

Ваша капуљача и мантил од пластичне материје заштитиће вас добро од кише ако их савесно одржавате: да буду еластични и меки. А ово ћете постићи ако их с времена на време премажете ватом натопљеном глицерином.

Риба — штипаљка

Узмите штипаљку али преврните опругу да би краћи део — уста рибе могла да се отварају. Исеците од црвене чохе или неког другог чвршћег материјала два пута мустру. Залепите ивице на штипаљку и усправите пераја. Крљушти нацртајте мастилом или тушем. Отварањем и затварањем штипаљке постићи ћете утисак да риба изгледа као жива.

Пеге од рђе

Пеге од рђе које се појављују на површини бронзаних пећи или на грејалицама ишчезнуће ако их добро истрљате преполовљеном главицом црног лука.

ЗООТРОП — ПРЕДАК БИОСКОПА

Зоотроп је предак биоскопа. Показаћемо вам како се он прави. Наравно, да би испао како треба морате прецизно радити.

1. Прецртајте или прекопирајте овај дугачак правоугаоник (сл. 1) на комад белог чвршћег папира. Затим га опсеците и на њему изрежите жилетом 12 подједнаких прореза који ће вам касније послужити за гледање. А онда залепите крај А на крај Б и добићете котур.

2. Прецртајте круг са слике 2 на дебљи картон и опсеците га. Помоћу шила направите тачно у средини (Ц) рупицу. Залепите овај круг 2 туткалом са унутрашње стране. Тако ћете добити округлу кутију без поклопца. У рупицу у средини дна забодите један гвоздени цеваст клин и залепите га тако да му врх буде окренут на горе (слика 3).

3. Прецртајте правоугаоник број 4 на дебљи картон, или још боље на дашчицу, и опсеците га. На тачкасти круг (Д) у средини залепите котур од плуте и забодите у његову средину једну металну дршку од око 9 сантиметара. Пре него што је увучете у запушач премажите јој врх туткалом. Игла за плетење, ако је те дужине, послужиће добро.

4. Горњи врх ове металне дршке се забоде у цеваст клин и онда може да се округла кутија врти око ове осовине. Ако се игла љуља мало више најбоље ћете је учврстити ако запушач од какве тубе залепите на дно кутије (у центар) и пробушите га том иглом за плетење.

5. Премажите целу спољну страну кутије као и подножје и дршку тамним воденим бојама, а унутрашњост кутије и кружиће од запушача јасно жутом бојом.

6. А сад су вам још потребни „филмови" да бисте се могли користити својим апаратом.

Прецртајте цртеже са траке 6 и 6а а покушајте и сами нешто ново да нацртате: млин који ветар покреће, човека у ходу или коња у галопу. Направите тушем силуете на белом папиру, али можете додати мало и боје. Крајеве ових трака залепите тако да вам Б дође на А, а онда овај котур са цртежима уметните у унутрашњост котура са рупицама. Окрећите округлу кутију лаганим потискивањем и наместите је на око пола метра или 75 сантиметара испред себе. Пробајте — јер све зависи од вашег вида. Ваш поглед управљен у прорезе видеће покретне и занимљиве слике (слика 5). Мало боје на вашим сличицама, плоча пуштена на грамофону и — имаћете филм озвучен и у боји.

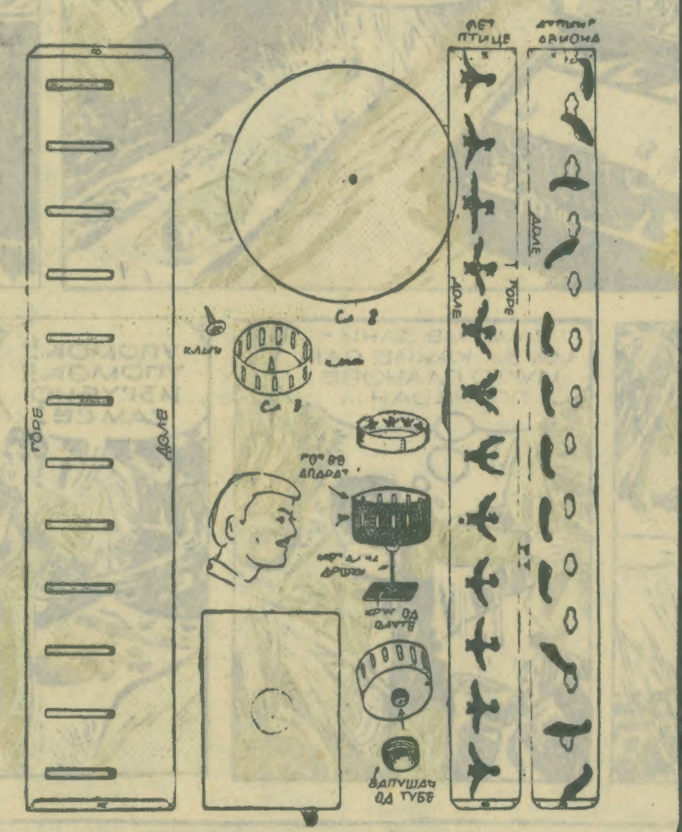

Јесте ли већ чули да...

...од свих језика највећи број падежа — 52 — има табасарански језик којим се говори у неким крајевима на Кавказу. У ласком језику, такође на Кавказу, има 48 падежа.

...хука великих водопада чује се на далеко. Тако се, на пример, ху-

чање водопада Игуасу, у Бразилији чује на 20 километара даљине.

...инсект ухолажа, за коју се погрешно верује да људима улази у уво, може да пређе стотине километара, мењајући место боравка из разлога које научници још нису успели да открију.

...гусле које сматрамо нашим националним инструментом пренете су из западне и средње

Азије где су готово у истом облику, са истим начином свирања постојале још пре више од хиљаду година.

...прва апотека у Црној Гори отворена је 1876. године.

...реч „човек" значила је првобитно „дете заједнице".

...још су стари Египћани употребљавали

кључеве од којих су понеки били дугачки и по 40 сантиметара.

...кад би се звезда Северњача угасила ми бисмо њену светлост видели још пуних 36 година.

...вода Голфске струје је за 8 до 10 степени топлија од воде Атлантског океана кроз који струја протиче.

...кактус „цереус грандифлорус" који има крупне, мирисне и веома

лепе цветове, цвета искључиво увече и до јутра већ прецвета.

...због веома оштре климе, на Антарктику никад не пада киша, већ само снег.

...године 1932. у Југославији је било свега 338 биоскопа, готово половина од њих (154) приказивала је још само неме филмове.

...медицински стручњаци сматрају да здрав човек треба у органи-

зам храном да унесе дневно око 6 грама кухињске соли.

...при истој брзини кретања кит троши мање снаге под водом, него на морској површини.

...комфор, израз који данас означава удобност, стара је француска реч и првобитно је значила „помоћ".

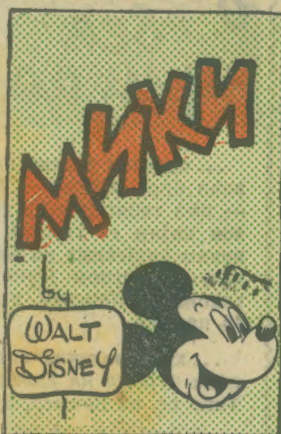

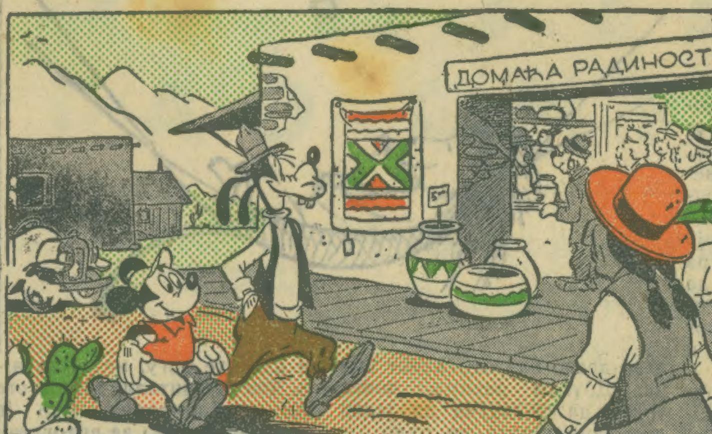

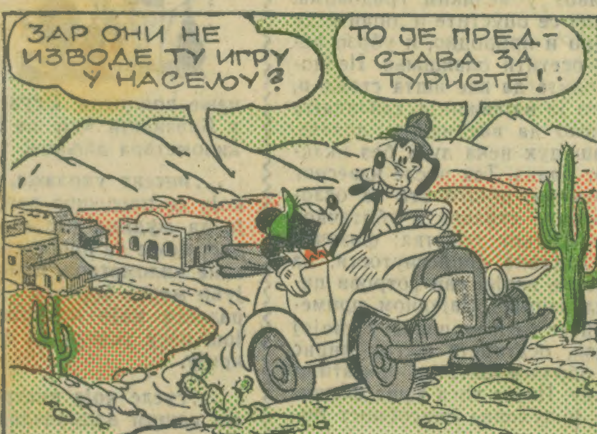

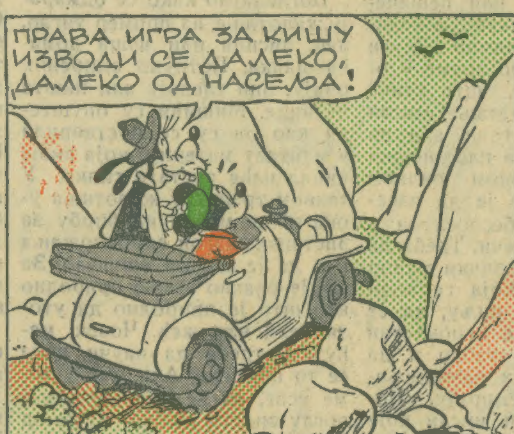

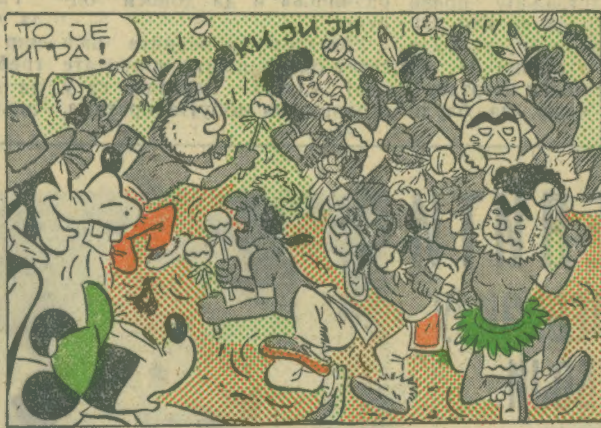

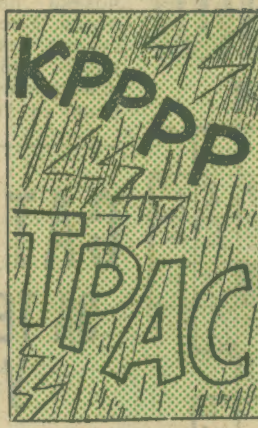

Ква-Ква!

уређује Паја Патак

БАР ЗНА ГДЕ ЈЕ

Пера Ждера се облачио и док је спремао крагну ставио је дугме од крагне у уста. Несрећним случајем прогутао је дугме и онда је дигао дреку.

Чуо га је Шиља, па да га умири, рекао му је:

— Ћути, што се дереш! Сада бар знаш где ти је дугме! Зар си заборавио колико си га тражио прошле недеље и ниси га нашао, већ си морао ново да купиш.

ШТА БИ ОН РАДИО

Прегонили се Шиља и Хорације шта би ко радио када би имао један милион.

— Лепо, Шиљо, шта би радио када би имао у готовом милион, као неки милионар?

— То није занимљиво! — одговорио је брзо Шиља. — Занимљивије би било знати шта би радио један милионар када би одједном имао само моје приходе.

НЕ ТРЕБА ВИШЕ

Белка је најпосле тврдила да јој Раја стално узима шећер из кутије па је повикала:

— Јао, Рајо, докле ћу да ти говорим да ми не узимаш шећер из кутије?

— Не мораш више, Белка! — мирно је одговорио Раја. — Кутија је сада потпуно празна.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. Текући рачун бр. 101-707/I-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.